

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

Ο Εσωτερικός Έλεγχος και ο Ρόλος του
στην Πρόληψη και Αποτροπή
της Λογιστικής Απάτης

της
Λαμπρινής Φαρμάκη

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Νοέμβριος 2023

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην Λογιστική και Χρηματοοικονομική. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλύσει τον ρόλο της λειτουργίας του Εσωτερικού Ελέγχου και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, τις βασικές λειτουργίες του, την αναγκαιότητα εφαρμογής του και τον τρόπο που συμβάλει στην πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης στους οργανισμούς. Η εργασία παρουσιάζει τις έρευνες των επιστημονικών άρθρων από τη διεθνή βιβλιογραφία με θέμα τον εσωτερικό έλεγχο και τη λογιστική απάτη προκειμένου να κατανοηθεί καλύτερα η συμβολή του στις καθημερινές λειτουργίες του οργανισμού και εξετάζει τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου, τις αρχές και τους στόχους του, καθώς επίσης παρουσιάζονται τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με το πλαίσιο COSO. Στη συνέχεια εξετάζεται ο ορισμός της απάτη, και για να γίνει πιο κατανοητή η έννοια της, αναλύονται μερικές από τις γνωστές θεωρίες όπως το τρίγωνο της απάτης, το διαμάντι της απάτης καθώς και τα διάφορα είδη απάτης που προκύπτουν είτε από το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης είτε από το εξωτερικό. Τέλος, εξετάζεται ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην πρόληψη και ανίχνευση της απάτης και κάποιες τεχνικές αποτροπής της με την βοήθεια του ελέγχου. Η εργασία αναφέρει επίσης τις προκλήσεις και τους περιορισμούς του εσωτερικού ελέγχου στην αντιμετώπιση της λογιστικής απάτης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	1
1.2 Σκοπός.....	1
1.3 Δομή της Διπλωματικής.....	2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Μελέτες για τον εσωτερικό έλεγχο.....	3
2.2 Μελέτες για την λογιστική απάτη.....	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 :ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

3.1 Εισαγωγή.....	8
3.2 Ορισμός και έννοια του εσωτερικού ελέγχου.....	9
3.3 Σκοποί και στόχοι εσωτερικού ελέγχου	10
3.4. Αρχές του Εσωτερικού Ελέγχου.....	12
3.5. Κώδικας Δεοντολογίας	13
3.6. Σημασία Εσωτερικού Ελέγχου	15
3.7. Το Πλαίσιο COSO και η σύνδεση του με την Απάτη	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ

4.1 Εισαγωγή.....	21
4.2 Ορισμός της Απάτης.....	22
4.3. Θεωρίες Απάτης	23
4.3.1 Το τρίγωνο της Απάτης του Cressey (FraudTriangle).....	23
4.3.2 Το Διαμάντι της Απάτης (FraudDiamond)	24
4.3.3 Η Κλίμακα της Απάτης (The fraudscale)	25
4.3.4 Η Θεωρία των Διαφορικών Συναναστροφών (differential association theory)	26
4.3.5 Το μοντέλο A-B-C.....	27
4.3.6 Η Θεωρία τωνThe Hollinger-Clark.....	27
4.4. Κατηγορίες Λογιστικής Απάτης.....	27
4.5. Εντοπισμός της Απάτης	31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΤΗ

5.1. Εισαγωγή.....	34
5.2Ο Ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου στην Πρόληψη και Ανίχνευση της Απάτης.....	35
5.3. Βήματα για την Αποτροπή, Ανίχνευση και Αναφορά της Απάτης	37

5.4 Αποτελεσματικότητα του Εσωτερικού Ελέγχου στη Διαχείριση του Κινδύνου Απάτης.....	41
5.5. Προκλήσεις και Περιορισμοί του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6°: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	45
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει το κρίσιμο θέμα της λογιστικής απάτης και τον ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στην πρόληψη και τον εντοπισμό της. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένα σύνολο διαδικασιών που σχεδιάζονται για να διασφαλίσουν ότι οι επιχειρήσεις λειτουργούν αποτελεσματικά και αποδοτικά, και ότι τα οικονομικά τους στοιχεία είναι αξιόπιστα. Είναι ένα σημαντικό εργαλείο που μπορεί να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να μειώσουν τον κίνδυνο λογιστικής απάτης. Από την άλλη πλευρά, η λογιστική απάτη αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα που μπορεί να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις, τους επενδυτές, τους πιστωτές και την κοινωνία γενικότερα. Οι απάτες μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα την παραποίηση των οικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε λάθος επενδυτικές αποφάσεις, απώλεια εμπιστοσύνης και ακόμη και σε οικονομική καταστροφή.

1.2 Σκοπός

Ο σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη εικόνα της λογιστικής απάτης και να μελετήσει την έννοια του εσωτερικού ελέγχου και του τρόπου με τον οποίο σχετίζεται τόσο στην πρόληψη της όσο και στον εντοπισμό της απάτης. Στο πλαίσιο αυτό μελετάται ο σκοπός και οι αρχές του εσωτερικού ελέγχου και αναλύεται τόσο η σημασία του όσο και η σημασία των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου όπως το σύστημα COSO. Παρουσιάζεται το ελεγκτικό επάγγελμα και ο κώδικας δεοντολογίας των ελεγκτών. Στη συνέχεια αναλύεται η έννοια της λογιστικής απάτης, τα κίνητρα και οι παράγοντες που την ενθαρρύνουν και οι ενδείξεις που παραπέμπουν στην διάπραξη λογιστικής απάτης. Για την καλύτερη κατανόηση της απάτης μελετώνται και οι πιο γνωστές θεωρίες απάτης. Τέλος, γίνεται αναφορά στις προκλήσεις και τους περιορισμούς που αντιμετωπίζει ο εσωτερικός έλεγχος στην προσπάθεια εξιχνίασης της λογιστικής απάτης. Στόχος είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων του ελέγχου για τον μετριασμό ή τον εντοπισμό της λογιστικής απάτης σε πρώιμο στάδιο.

1.3 Δομή της Διπλωματικής

Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός, η εργασία θα καλύψει τα ακόλουθα θέματα: Μια παρουσίαση του εσωτερικού ελέγχου, συμπεριλαμβανομένης της έννοιας, των στόχων και των αρχών και της σημασίας του. Μια εισαγωγή στην λογιστική απάτη, την ορολογία της απάτης και τις βασικότερες θεωρίες. Και τέλος, μια συζήτηση για τον ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στην πρόληψη και τον εντοπισμό της λογιστικής απάτης και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την πρόληψη και τον εντοπισμό της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Μελέτες για τον Εσωτερικό Έλεγχο

Ο τομέας του ελέγχου, και ιδίως του εσωτερικού ελέγχου, έχει αποτελέσει αντικείμενο σημαντικού ενδιαφέροντος για τους ερευνητές και τους ακαδημαϊκούς του τομέα της λογιστικής διαχρονικά. Όπως είναι φυσικό, έχουν διεξαχθεί πολυάριθμες μελέτες και έχουν δημιουργηθεί επιστημονικά άρθρα που έχουν επικεντρωθεί σε αυτό ακριβώς το θέμα, το οποίο δεν είναι άλλο από το γεγονός ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική διαδικασία με συνεχώς αυξανόμενη σημασία μέσα σε μια επιχείρηση. Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται ενδεικτικά ορισμένα επιστημονικά άρθρα τα οποία αφορούν την επισκόπηση της σημασίας της ύπαρξης ενός ισχυρού συστήματος εσωτερικού ελέγχου για τη βέλτιστη και πιο αξιόπιστη λειτουργία των επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με το The Institute of Internal Auditors (2023)ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική δραστηριότητα διασφάλισης και συμβουλευτικής που έχει σχεδιαστεί για να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθά έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του φέρνοντας μια συστηματική, πειθαρχημένη προσέγγιση για την αξιολόγηση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου, ελέγχου και διακυβέρνησης.

Οι Roussy&Rodrigue (2018) δηλώνουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι μέρος του συστήματος εσωτερικού ελέγχου που έχει τεθεί σε εφαρμογή από τη διοίκηση ενός οργανισμού για να ενεργήσει ως βοήθεια στη διοίκηση και να διασφαλίσει ότι οι χρηματοοικονομικές πράξεις εκτελούνται σωστά σύμφωνα με το νόμο και σύμφωνα με το επιθυμίες του διοικητικού συμβουλίου.

Η Επιτροπή CommitteeofSponsoringOrganizationsoftheTreadwayCommission (COSO) το 1992 εξέδωσε το "InternalControl - IntegratedFramework" το οποίο ορίζει τα ακόλουθα: Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια λειτουργία η οποία τίθενται σε εφαρμογή για να κρατήσουν την εταιρεία σε πορεία προς τους στόχους της προσιτότητας και την επίτευξη της αποστολής της, και για να ελαχιστοποιήσουν τις εκπλήξεις στην πορεία. Οι εσωτερικοί έλεγχοι προάγουν την αποτελεσματικότητα, μειώνουν τον κίνδυνο απώλειας περιουσιακών στοιχείων και συμβάλλουν στη διασφάλιση της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και της συμμόρφωσης με τους νόμους και τους κανονισμούς. Επειδή ο εσωτερικός έλεγχος

εξυπηρετεί πολλούς σημαντικούς σκοπούς, υπάρχουν ολοένα και περισσότερες απαιτήσεις για καλύτερα συστήματα εσωτερικού ελέγχου.

Το ISO 19011:2018 ορίζει τον έλεγχο ως «συστηματική, ανεξάρτητη και τεκμηριωμένη διαδικασία για την απόκτηση ελεγκτικών τεκμηρίων [αρχεία, δηλώσεις γεγονότων ή άλλες πληροφορίες που είναι συναφείς και επαληθεύσιμες] και την αντικειμενική αξιολόγησή του για τον προσδιορισμό του βαθμού στον οποίο τα κριτήρια ελέγχου πληρούνται». Υπάρχουν τρεις κύριοι τύποι ελέγχων: έλεγχος διαδικασίας,

Ο Νεγκάκης και ο Ταχυνάκης(2017) αναφέρουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό εργαλείο της Διοίκησης κάθε οικονομικής οντότητας, το οποίο προσθέτει αξία στην ίδια την οντότητα μέσω των υψηλής ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και της διασφάλισης αναφορικά με το επίπεδο και την αποδοτικότητα όλων των λειτουργιών και διαδικασιών της.

Σύμφωνα με τους Karagiorgosetal.(2006)ο εσωτερικός έλεγχος στοχεύει στην επιτυχία ποιοτικών υπηρεσιών προς τη διοίκηση μέσω τεκμηριωμένων αναλύσεων, που αποσκοπούν στη διερεύνηση του συστήματός της και την εκμηδένιση των κινδύνων.

Ο Dittenhofer(2001) επεξηγεί ότι ο αντικειμενικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή εξειδικευμένου και υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς την Διοίκηση, μέσω αξιολόγησης συστημάτων του εσωτερικού ελέγχου, η προσφορά βοήθειας στα μέλη του οργανισμού, γενικότερα, ώστε να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντα τους, μέσω επιστημονικών αναλύσεων και αξιολογήσεων, καθώς και η παροχή σχετικών συμβουλών με το ελάχιστο δυνατό κόστος.

Σύμφωνα με τους Choi και Lee (2014), η έρευνα που διεξήχθη στις εταιρείες που ελέγχονται από τους Big4 έδειξε ότι αυτές οι ελεγκτικές εταιρείες παρέχουν ελέγχους υψηλής ποιότητας, ώστε οι επενδυτές να λαμβάνουν δίκαιες οικονομικές καταστάσεις με μειωμένο κόστος.

Ο Bekiarisetal. (2014) υπογράμμισε τα αποτελέσματα που είχε η χρηματοπιστωτική κρίση και η αστάθεια στην αύξηση των σκανδάλων απάτης, καθιστώντας τη χρήση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου της εξαιρετικής σημασίας για τις επιχειρήσεις.

Ο Groff (2016) βλέπει τον εσωτερικό έλεγχο ως ανεξάρτητη και αντικειμενική λειτουργία διασφάλισης και συμβουλευτικής που έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του.

Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με τους Petrascu και Tamas (2013), είναι να διασφαλίζει ότι τα οικονομικά δεδομένα της εταιρείας συμμορφώνονται με τις λογιστικές αρχές και πρακτικές και να παρουσιάζουν μια ακριβή, σαφή και πλήρη εικόνα των

χρηματοοικονομικών καταστάσεις. Για να διασφαλιστούν τα παραπάνω, θα πρέπει να εφαρμοστεί ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχου προκειμένου να εντοπίζονται και να περιορίζονται οι παρατυπίες και η απάτη.

Η ανάλυση των Petrascu and Tieanu, (2014) σκοπεύει να επισημάνει ιδιαίτερα τα πλεονεκτήματα που μπορεί να προσφέρει ο εσωτερικός έλεγχος στη διοίκηση μιας οικονομικής οντότητας και στους εταίρους της, αλλά και στο κοινωνικό σύνολο.

Από την άλλη για την Bardara (2013) ο κύριος ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι η διατήρηση της σταθερότητας των οικονομικών αρχείων, η οποία γίνεται μέσω του εντοπισμού κρίσιμων σφαλμάτων, απάτης και ζητημάτων και της εφαρμογής διορθωτικών μέτρων πριν οι συνθήκες οδηγήσουν σε αρνητικό αντίκτυπο στα οικονομικά της επιχείρησης

Σύμφωνα με τον Westhausen, (2017) παγκοσμίως, η ζήτηση για υπηρεσίες ελέγχου απάτης έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια.

Οι Yu-Tzu Chang et al. (2019), στο άρθρο που δημοσίευσαν ανέφεραν ότι ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά τη διοίκηση να βελτιώσει τους ελέγχους για τις λειτουργίες της, την υποβολή εκθέσεων και τη συμμόρφωση της στους νόμους. Στην έρευνα τους, εξετάζουν την αλληλοσυσχέτιση μεταξύ των ελλείψεων ποιότητας και της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και της συμμόρφωσης.

Ο Drogalasetal., (2015) υποστήριξαν ότι η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να βελτιωθεί από την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου, την επάρκεια της ομάδας εσωτερικού ελέγχου, την ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου και την υποστήριξη των μελών της διοίκησης.

Ο Pickett (2010) επισημαίνει την σημαντικότητα της απλότητας και της σαφήνειας του κώδικα δεοντολογίας, ώστε όλοι εντός του οργανισμού να τον κατανοούν και να μπορούν να τον ακολουθήσουν.

Για τους Omoteso&Obalola(2014) ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια διαχειριστική εποπτεία που λειτουργεί για τη μέτρηση και την ανάπτυξη ενός συστήματος ελέγχου με σκοπό να βοηθήσει όλα τα μέλη της διοίκησης να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις αρμοδιότητες τους μέσω αναλύσεων, συστάσεων και των παρατηρήσεων που αφορούν τις δραστηριότητες της εταιρείας

2.2 Μελέτες για την Λογιστική Απάτη

Σύμφωνα με την Ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης (ACFE) η απάτη είναι «μια λανθασμένη παρουσίαση που ένα άτομο ή μια οντότητα κάνει, γνωρίζοντας αυτή την εσφαλμένη παρουσίαση, προκειμένου να οδηγήσει σε κάποιο μη εξουσιοδοτημένο όφελος για το άτομο ή για την οντότητα».

Οι Biegelman και Bartow (2012) επισημαίνουν ότι ενώ η ανάκτηση στοιχείων από υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων είναι συχνά επιτεύξιμη, η απάτη στις οικονομικές καταστάσεις μπορεί να είναι καταστροφική για έναν οργανισμό.

Τα αποτελέσματα της Παγκόσμιας Ένωσης Πιστοποιημένων Ελεγκτών Απάτης (ACFE) για το 2022 δείχνουν ότι κάθε χρόνο κατά μέσο όρο το 5% των εσόδων των οργανισμών πέφτει θύμα απάτης.

Οι Arens et al. (2017) αναφέρουν ότι υπάρχουν τρεις παράγοντες που ένα άτομο διαπράττει απάτη, γνωστοί ως τρίγωνο απάτης, αυτοί είναι: το κίνητρο ή η πίεση, η ευκαιρία και η εκλογίκευση.

Η δράση για την πρόληψη της απάτης θεωρούνταν ένα σιωπηρό στοιχείο στο πλαίσιο των γενικών στόχων, της συμμόρφωσης, του εσωτερικού ελέγχου και, ως εκ τούτου, δεν αντιμετωπιζόταν ως ένα δομημένο πρόγραμμα, με σαφείς και ρητούς στόχους για την πρόληψη και την ανίχνευση της απάτης αναφέρει ο Petrascu(2013).

Ο Wells (2017) αναφέρεται την απάτη, τις διάφορες μεθόδους που χρησιμοποιεί, αλλά και τους τρόπους αποτροπής της.

Οι Hermanson, Smith&Stephens (2012) μετά από μία εμπειρική έρευνα αξιολόγησαν τα βασικά χαρακτηριστικά και την ικανότητα τριάντα επτά (37)συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Η έρευνά τους αποκάλυψε την ύπαρξη στατιστικά σημαντικής σχέσης μεταξύ αντοχής του συστήματος και αυξημένης επίβλεψης από την ανώτατη διοίκηση, εμπειρίας εσωτερικών ελεγκτών, ύπαρξης επιτροπής ελέγχου και δυσκολία παράκαμψης των προβλεπόμενων διαδικασιών.

Η ανίχνευση απάτης είναι μια ενέργεια για να διαπιστωθεί η εμφάνιση ενός περιστατικού, ποιος είναι ο ένοχος, ποιος είναι το θύμα και ποια είναι η αιτία σύμφωνα με τους Bierstakeretal (2016).

Ο εσωτερικός έλεγχος δεν μπορεί να αποτρέψει πλήρως την απάτη, αλλά μπορεί να προσαρμόσει τη μέθοδο εργασίας και τις διαδικασίες του έτσι ώστε να αυξήσει τις

πιθανότητες εντοπισμού και σωστής ερμηνείας των ενδείξεων απάτης υποστηρίζουν οι Munteanu & Zuca M (2010)

Σύμφωνα με τους Hermansonetal (2017), εξετάζοντας τις διαφορές μεταξύ του απατεώνα και του περιστασιακού απατεώνα, διαπίστωσαν ότι η θέση, η εκπαίδευση, η ηλικία και η σχέση με το θύμα είναι χαρακτηριστικά που επηρεάζουν την απάτη και το μέγεθος της απάτης.

Ο Karyono (2017) αναφέρει ότι ο εσωτερικός έλεγχος για να είναι αποτελεσματικός στην πρόληψη και ανίχνευση της απάτης πρέπει να είναι αξιόπιστος στο σχεδιασμό της δομής του ελέγχου και να εφαρμόζει ορθά τις πρακτικές που ορίζει (2017).

Ο Agoes (2012) επισημαίνει ότι εάν ο εσωτερικός έλεγχος της επιχειρηματικής μονάδας είναι αδύναμος, τότε η πιθανότητα λαθών, ανακρίβειών ή απάτης μέσα στην επιχείρηση είναι πολύ μεγάλη.

Οι Albrechtetal. (2018) παρουσιάζουν τις σημαντικότερες έννοιες της σημερινής απάτης με έμφαση στους αναπτυσσόμενους τομείς της ηλεκτρονικής επιχειρηματικότητας και της απάτης στον κυβερνοχώρο. Υπογραμμίζει επίσης τον τρόπο με τον οποίο οι ειδικοί χρησιμοποιούν την τεχνολογία για τον εντοπισμό της απάτης.

Οι Abdullahi και Mansor (2015)εξετάζει σε βάθος τις συγκλίσεις και αποκλίσεις δύο κλασικών θεωριών απάτης, οι οποίες είναι: (i) η θεωρία του τριγώνου της απάτης και (ii) η θεωρία του διαμαντιού της απάτης. Αυτή η σύγκριση είναι σημαντική για να βοηθήσει τα όργανα και τους οργανισμούς καταπολέμησης της απάτης στη διαμόρφωση μιας πρακτικής στρατηγικής για την πρόληψη και τη διερεύνηση των οργανωτικών απατών.

Οι Bekiarisκαι Parachristou εξετάζουν την έννοια της απάτης και παρουσιάζουν τα κυριότερα συστήματα απάτης και τις αιτίες που οδηγούν τους ανθρώπους σε ανήθικη συμπεριφορά. Περιγράφουν τα προσωπικά χαρακτηριστικά των απατεώνων και συζητάμε την εξέλιξη της απάτης από το 2004 έως το 2016, σύμφωνα με τις εκθέσεις του ACFE.

Οι Drogalasetal. αναδεικνύουν τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό της λογιστικής απάτης και την ανάγκη των εταιρειών να επενδύσουν στις διαδικασίες και την κατάρτιση του εσωτερικού ελέγχου, προκειμένου να επιτύχουν βελτιωμένη εταιρική απόδοση. Τέλος, η έρευνά τους υπογραμμίζει τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου και της ανίχνευσης της απάτης για τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε χώρες που βρίσκονται σε περίοδο οικονομικής κρίσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 :ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

3.1 Εισαγωγή

Το γεγονός της μειωμένης δυνατότητας της διοίκησης να έχει την επίβλεψη όλων των ενεργειών και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της είναι ένας σημαντικός προβληματισμός που τίθεται σε κάθε μορφής επιχείρησης. Καθώς το μέγεθος, η πολυπλοκότητα και ο ανταγωνισμός των επιχειρήσεων αυξάνεται, καθίσταται επιτακτική ανάγκη η θέσπιση μέτρων και διαδικασιών με τις οποίες θα διασφαλίζεται η εύρυθμη, αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία της επιχείρησης. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν στην ανάπτυξη ενός κρίσιμου εργαλείου ελέγχου των επιχειρησιακών λειτουργιών και δραστηριοτήτων. Το εργαλείο αυτό είναι ο εσωτερικός οικονομικός λογιστικός και διαχειριστικός έλεγχος ή πιο απλά το σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου. (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2017)

Ο κύριος ρόλος του εσωτερικού ελέγχου, ο οποίος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των οικονομικών αρχείων, γίνεται μέσω του εντοπισμού κρίσιμων σφαλμάτων, απάτης και ζητημάτων και της εφαρμογής διορθωτικών μέτρων πριν οι συνθήκες οδηγήσουν σε αρνητικό αντίκτυπο στα οικονομικά της επιχείρησης (Badara, 2013). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου βελτιώνει τη διακυβέρνηση και την εφαρμογή του πλαισίου εσωτερικού ελέγχου, η οποία ευαισθητοποιεί τη διοίκηση σχετικά με την πρόοδο στην επίτευξη των στόχων και των σκοπών της επιχείρησης (Vijayakumar & Nagaraja, 2012).

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου είναι μια λειτουργία ελεύθερης αξιολόγησης εντός του οργανισμού για την ανασκόπηση ή τη μελέτη και την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της εταιρείας, με σκοπό να παρέχονται προτάσεις στη διοίκηση, έτσι ώστε οι αρμοδιότητές της να εκτελούνται αποτελεσματικά (Tugiman, 2014). Ο εσωτερικός έλεγχος, επίσης, αντιπροσωπεύει το σύνολο των πολιτικών, διαδικασιών και κανόνων που ενσωματώνει ένας οργανισμός με σκοπό να επιτύχει τους στόχους του. Ο βασικός στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι να διασφαλίσει την αξιοπιστία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, τη συμμόρφωση με τους νόμους και κανόνες, καθώς και την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών του οργανισμού. (Hassan & Farouk, 2014). Τον εσωτερικό έλεγχο διενεργούν άτομα που εργάζονται στην ελεγχόμενη

οικονομική οντότητα και σχετίζονται άμεσα με τα διοικητικά στελέχη. Είναι μέλη του οργανισμού και διαθέτουν τις απαραίτητες επιστημονικές γνώσεις, έχουν το απαιτούμενο επαγγελματικό υπόβαθρο και την κατάλληλη εμπειρία. Ο εσωτερικός έλεγχος έχει ως στόχο να βοηθήσει την διοίκηση στην άσκηση των αρμοδιοτήτων της, αναλύοντας τις αξιολογήσεις, τις προτάσεις και τα σχόλια σχετικά με τις δραστηριότητες που επιβλέπει. Στο παρόν κεφάλαιο αναφέρεται η έννοια του εσωτερικού ελέγχου, ο σκοπός και οι στόχοι της υπηρεσίας ελέγχου καθώς και οι αρχές που τον καθοδηγούν. Ακόμη, επεξηγείται η ανάγκη για την εφαρμογή του και η χρησιμότητα του καθώς και το πλαίσιο COSO. Επιπλέον, παρουσιάζεται ο Κώδικας Δεοντολογίας ο οποίος είναι απαραίτητο να τηρείται από τα άτομα που αποτελούντο εσωτερικό περιβάλλον του οργανισμού.

3.2 Ορισμός και έννοια του εσωτερικού ελέγχου

Ο Εσωτερικός Έλεγχος σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (ΙΙΑ) «είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, ασφαλής και συμβουλευτική δραστηριότητα σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του εκάστοτε οργανισμού που εφαρμόζεται. Βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους σκοπούς του, υιοθετώντας μια συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης».

Ο εσωτερικός έλεγχος σύμφωνα με την Επιτροπή Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) είναι μια διαδικασία η οποία τίθενται σε εφαρμογή για να κρατήσουν την εταιρεία σε πορεία προς τους στόχους της προσιτότητας και την επίτευξη της αποστολής της, και για να ελαχιστοποιήσουν τις εκπλήξεις στην πορεία. Οι εσωτερικοί έλεγχοι προάγουν την αποτελεσματικότητα, μειώνουν τον κίνδυνο απώλειας περιουσιακών στοιχείων και συμβάλλουν στη διασφάλιση της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και της συμμόρφωσης με τους νόμους και τους κανονισμούς. Επειδή ο εσωτερικός έλεγχος εξυπηρετεί σημαντικούς σκοπούς, υπάρχουν ολοένα και περισσότερες απαιτήσεις για καλύτερα συστήματα εσωτερικού ελέγχου. Με τον όρο « σύστημα εσωτερικού ελέγχου εννοούμε»:

- Κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών, λογιστικών και λοιπών υπηρεσιών της εταιρείας.

- Κατάλληλη κατανομή αρμοδιοτήτων του προσωπικού.
- Την εφαρμογή κανόνων και διαδικασιών, μέτρων και ελέγχων ώστε να περιορίζονται οι κίνδυνοι λαθών και άλλων ανωμαλιών κατά την εκτέλεση των συναλλαγών, να αποκτούν μεγαλύτερη ακρίβεια και αξιοπιστία τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και να φυλάσσονται αποτελεσματικά τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης (π.χ. αποθέματα, χρεόγραφα).

Οι εσωτερικοί έλεγχοι λοιπόν είναι οι πολιτικές, οι διαδικασίες και οι πρακτικές που καθορίζονται από έναν οργανισμό, για τη διαφύλαξη των περιουσιακών του στοιχείων, τη διασφάλιση της ακρίβειας και πληρότητας των οικονομικών του αρχείων-καταστάσεων και την προώθηση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας του. Οι αποτελεσματικοί εσωτερικοί έλεγχοι μπορούν να βοηθήσουν τους οργανισμούς να αποτρέψουν απάτες, λάθη και άλλες οικονομικές παρατυπίες.

Ο θεσμός του εσωτερικού ελέγχου προκάλεσε ριζικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας και στη δραστηριότητα των οικονομικών μονάδων από την στιγμή που εφαρμόστηκε τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα. Στην Ελλάδα, στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές της δεκαετίας του 1980 άρχισε να εμφανίζεται δειλά. Μάλιστα, το 1985 ιδρύθηκε στην Αθήνα το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Ι.Ε.Ι.Ε.), ο μοναδικός διαπιστευμένος επαγγελματικός φορέας στην Ελλάδα, του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών των Η.Π.Α. και των συνδεδεμένων μελών αυτού. Το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών είναι ένας επαγγελματικός οργανισμός που προωθεί την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Επιπλέον, επιδιώκει να ενισχύσει τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου και το ρόλο των εσωτερικών ελεγκτών στις εταιρείες.

Σύμφωνα με την απόφαση 5/204/2000 της Ελληνικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, για τις εταιρείες που διαπραγματεύονται μετοχές στο χρηματιστήριο και στην Ελλάδα, πρέπει να συσταθεί υποχρεωτικά ανεξάρτητο τμήμα εσωτερικού ελέγχου.

3.3 Σκοποί και στόχοι εσωτερικού ελέγχου

Αφού περιγράψαμε το θεωρητικό πλαίσιο της έννοιας του Εσωτερικού Ελέγχου, σε αυτό το σημείο θα εστιάσουμε στον σκοπό αυτού. Η προσφορά εξειδικευμένων και επιστημονικά τεκμηριωμένων υπηρεσιών στη διοίκηση της εταιρείας είναι ο πρωταρχικός στόχος του

εσωτερικού ελέγχου. Συγκεκριμένα, η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου αποτελείται από ένα σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών που παρέχουν στη διοίκηση αναλύσεις, προβλέψεις, εκτιμήσεις, αξιολογήσεις και παρατηρήσεις για τις λειτουργίες συναλλαγές και δοσοληψίες της εταιρείας. Επιπλέον, ο εσωτερικός έλεγχος είναι επιφορτισμένος με την αξιολόγηση των εσωτερικών διαδικασιών που πραγματοποιεί ο οργανισμός, ώστε να διασφαλίζεται ότι η επιχειρηματική στρατηγική εφαρμόζεται με συνέπεια. Έτσι, η διοίκηση είναι σε θέση να αξιολογήσει καλύτερα πόσο καλά ακολουθούνται οι καθορισμένες κατευθυντήριες γραμμές και κανόνες της από τα μέλη του προσωπικού. Παρέχει προτάσεις και συστάσεις για τη βελτίωση και την αποτελεσματικότερη λειτουργία και θέτει σε εφαρμογή ισχυρούς ελέγχους για τη διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης από ζημιές, απώλειες και καταχρήσεις.

Σύμφωνα με τους Bilaletal. (2018), ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια μεθοδική και αμερόληπτη αξιολόγηση που διενεργείται από τους εσωτερικούς ελεγκτές των διαφόρων λειτουργιών και ελέγχων εντός ενός οργανισμού για να προσδιοριστεί εάν:

1. οι οικονομικές και λειτουργικές πληροφορίες είναι ακριβείς και αξιόπιστες,
2. οι κίνδυνοι για την επιχείρηση εντοπίζονται και ελαχιστοποιούνται,
3. ακολουθούνται εξωτερικοί κανονισμοί και αποδεκτές εσωτερικές πολιτικές,
4. πληρούνται ικανοποιητικά κριτήρια λειτουργίας,
5. οι πόροι χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά και οικονομικά και
6. οι στόχοι του οργανισμού επιτυγχάνονται αποτελεσματικά.

Όλα με σκοπό τη διαβούλευση με τη διοίκηση και την παροχή βοήθειας στα μέλη του οργανισμού στην αποτελεσματική εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων διακυβέρνησής τους.

Αναλυτικότερα, παρουσιάζονται οι κυριότεροι στόχοι του εσωτερικού ελέγχου (Dittenhofer, 2001):

- Η ρύθμιση σχέσεων και συναλλαγών με τρίτα πρόσωπα .
- Ρύθμιση του σωστού και αποτελεσματικού τρόπου λειτουργίας της επιχείρησης και έλεγχος εφαρμογής των αρχικών στόχων.
- Σωστή κατανομή των αρμοδιοτήτων και των υποχρεώσεων μεταξύ των τμημάτων.
- Μεθοδική παρατήρηση και αξιολόγηση του αναλαμβανόμενου επιχειρηματικού κινδύνου.
- Η δυνατότητα της μέτρησης και σύγκρισης του αποτελέσματος αναφορικά με τα πρότυπα που έχουν τεθεί
- Προσδιορισμός της πορείας των επενδύσεων με βάση τον αρχικό σχεδιασμό.

- Υπολογισμό του λειτουργικού κόστους των επιμέρους τμημάτων.
- Η αποφυγή κάθε μορφής απάτης (κλοπή, απόκρυψη στοιχείων ή παραπλάνηση).
 - Διαπίστωση της πλήρους στελέχωσης των τμημάτων και της αποτελεσματικής αξιοποίησης του προσωπικού.
 - Εξακρίβωση της εγκυρότητας και αξιοπιστίας των τηρούμενων οικονομικών καταστάσεων και λογιστικών βιβλίων.
 - Επιτήρηση της παραγωγικής διαδικασίας, της αλυσίδας αγορών και των όρων πωλήσεων και αγορών.
 - Εξασφάλιση της αρτιότητας των χρηματοοικονομικών και λειτουργικών αναφορών και στοιχείων.
 - Διαπίστωση ότι η επιχείρηση συμμορφώνεται με τους νόμους, τις συνθήκες και τα χρηματοοικονομικά όργανα.
 - Έλεγχος πολιτικής πληρωμών και εισπράξεων και ποιότητα συνεργασίας μεταξύ εργαζομένων.

Εκτός από την εξασφάλιση σύνεσης, ο εσωτερικός έλεγχος επιδιώκει και την καλλιέργεια αρχών, προτύπων και αξιών από τα μέλη της επιχείρησης, με αποτέλεσμα τη θεμελίωση ενός ασφαλούς κλίματος τόσο για τους ιδιοκτήτες της οικονομικής μονάδας όσο και για την ευρύτερη επιχειρησιακή κοινότητα, εξασφαλίζοντας τη βιωσιμότητά της. Παρακάτω, θα αναπτύξουμε τις αρχές του εσωτερικού ελέγχου και τη σημασία τους για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας ενός οργανισμού.

3.4. Αρχές του Εσωτερικού Ελέγχου

Οι Βασικές Αρχές, πάνω απ' όλα, ορίζουν την απτή αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Όταν όλες οι Αρχές είναι παρούσες και λειτουργούν με συνοχή, η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου επιτυγχάνει τη μέγιστη αποτελεσματικότητα. Αν και ο τρόπος, με τον οποίο ο κάθε εσωτερικός ελεγκτής προσεγγίζει αυτές τις Βασικές Αρχές μπορεί να διαφέρει από οργανισμό σε οργανισμό, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η αποτυχία επίτευξης οποιασδήποτε από τις Αρχές θα σήμαινε, μια δραστηριότητα εσωτερικού ελέγχου που δεν αποδίδει στο μέγιστο. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου προκειμένου να λειτουργεί σύμφωνα με τις αρμοδιότητες, τους στόχους και σκοπούς που έχουν οριστεί από την οικονομική οντότητα, πρέπει να βασίζεται στις ακόλουθες αρχές (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2017):

- Στην επάρκεια λογιστικής και μηχανογραφικής οργάνωσης και υποστήριξης αντίστοιχα.
- Σωστός σαφής διαχωρισμός των λειτουργιών της οικονομικής μονάδας. Είναι απαραίτητη η διάκριση μεταξύ της συναλλακτικής, της διαχειριστικής και της λογιστικής λειτουργίας οι οποίες επιβάλλεται να είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους. Τα άτομα που τις ασκούν θα πρέπει να μην συνδέονται μεταξύ τους και να είναι απαλλαγμένα από οικογενειακούς ή προσωπικούς δεσμούς.
- Κατανομή της εργασίας και διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων και ευθυνών. Κάθε εργαζόμενος θα πρέπει να αναλαμβάνει συγκεκριμένα καθήκοντα και να μην διεκπεραιώνει μια ολόκληρη εργασία μόνος του.
- Μέτρα προστασίας των περιουσιακών στοιχείων όσο και των λογιστικών βιβλίων της επιχείρησης καθώς και να ληφθούν μέτρα για τη διαφύλαξη και τη προστασία τους από άτομα μη αρμόδια.
- Άμεση έκδοση στοιχείων για κάθε συναλλαγή, με σωστή αρίθμηση και επικύρωση από το υπεύθυνο άτομο, καθώς και η σωστή τους καταχώριση στα λογιστικά βιβλία.
- Διενέργεια ελέγχων και επαληθεύσεων, σε τακτικά χρονικά διαστήματα που να αφορούν τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και τους λογαριασμούς που τηρεί.
- Πραγματοποίηση ελέγχων ανά σύντομα χρονικά διαστήματα με σκοπό τις φυσικές επαληθεύσεις, από ένα ανεξάρτητο άτομο που δεν θα έχει σχέση με την λογιστική παρακολούθηση.

3.5. Κώδικας Δεοντολογίας

Ο Κώδικας Δεοντολογίας αφορά τον υπεύθυνο του τμήματος εσωτερικού ελέγχου καθώς και τα υπόλοιπα βοηθητικά μέλη. Οι εργαζόμενοι στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου οφείλουν να επιδεικνύουν υψηλό επίπεδο ειλικρίνειας, σύνεσης και αυτοπειθαρχίας, πέραν της αποδοχής των αξιών και των προτύπων του κώδικα δεοντολογίας. Περιγράφει τις ελάχιστες προσδοκίες και απαιτήσεις συμπεριφοράς και όχι συγκεκριμένες δραστηριότητες, αφού ο σκοπός του Κώδικα είναι να προάγει μια ηθική κουλτούρα στο επάγγελμα του εσωτερικού ελέγχου (Fernandhytia, 2020). Είναι αναγκαίος για το επάγγελμα του εσωτερικού ελέγχου, καθώς εδραιώνει την εμπιστοσύνη ως προς την αντικειμενικότητα διαβεβαίωσης θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Ο Κώδικας Δεοντολογίας του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών εκτείνεται πέρα από τον ορισμό του Εσωτερικού Ελέγχου και περιλαμβάνει δύο ακόμη βασικά στοιχεία: τις αρχές

που σχετίζονται με το επάγγελμα και, την άσκηση του εσωτερικού ελέγχου και τους κανόνες δεοντολογίας που περιγράφουν τα πρότυπα συμπεριφοράς που αναμένονται από τους εσωτερικούς ελεγκτές. Αυτοί οι κανόνες βοηθούν στην ερμηνεία των Αρχών σε πρακτικές εφαρμογές και προορίζονται να καθοδηγήσουν την ηθική συμπεριφορά των εσωτερικών ελεγκτών. Οι εσωτερικοί ελεγκτές καλούνται να εφαρμόσουν και να υπερασπιστούν τις ακόλουθες αρχές (ΠΑ,2019):

1. **Ακεραιότητα (Integrity):** Ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να διαθέτει ειλικρίνεια, υπευθυνότητα και εντιμότητα. Ακόμη, να έχει επάρκεια γνώσεων και κατάλληλη επαγγελματική κατάρτιση ώστε να μπορεί να εκτελεί τα καθήκοντα του και να διεκπεραιώνει τις υποθέσεις που του έχουν ανατεθεί. Είναι απαραίτητο να γνωρίζει τους νόμους, να τους τηρεί και να δρα με βάση τη νομοθετική διάταξη. Τέλος, να μην εμπλέκεται συνειδητά σε παράνομες δραστηριότητες και να σέβεται τους νόμιμους και ηθικούς σκοπούς του οργανισμού.

2. **Αντικειμενικότητα (Objectivity):** Οι εσωτερικοί ελεγκτές επιδεικνύουν το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας στη συλλογή, την αξιολόγηση και τη διαβίβαση πληροφοριών σχετικά με τη δραστηριότητα ή τη διαδικασία που εξετάζεται. Οι εσωτερικοί ελεγκτές κάνουν μια ισορροπημένη αξιολόγηση όλων των σχετικών περιστάσεων και δεν επηρεάζονται αδικαιολόγητα από τα δικά τους συμφέροντα ή από άλλους κατά τη διαμόρφωση κρίσεων. Προκειμένου να παραμείνει αμερόληπτη η εκτίμηση τους είναι απαραίτητη η αποφυγή σύναψης σχέσεων που μπορεί να βλάψει και να επηρεάσει τη γνώμη τους. Επίσης, δε θα πρέπει να δέχονται οποιαδήποτε αμοιβή ή δώρα από άτομα είτε του εσωτερικού είτε του εξωτερικού περιβάλλοντος τα οποία θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ακεραιότητα και την αντικειμενική τους κρίση.

3. **Εμπιστευτικότητα (Confidentiality):** Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να σέβονται την αξία και την ιδιοκτησία των πληροφοριών που λαμβάνουν και να είναι συνετοί στη χρήση και στη προστασία της πληροφορίας που έχουν αποκτήσει κατά την εκτέλεση της εργασίας τους. Οφείλουν να δείχνουν ιδιαίτερη προσοχή στις εμπιστευτικές πληροφορίες και να μην κοινοποιούν πληροφορίες και στοιχεία χωρίς την κατάλληλη εξουσιοδότηση εκτός εάν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση να το πράξουν.

4. **Επάρκεια (Competency):** Οι εσωτερικοί ελεγκτές εφαρμόζουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την εμπειρία που απαιτούνται κατά την εκτέλεση των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου.

Οφείλουν να ακολουθούν όσα προτείνουν τα διεθνή πρότυπα εσωτερικού ελέγχου, η νομοθεσία και η πολιτική της διοίκησης έτσι, να παραμένουν νομοταγής και να τηρούν τις αρχές του επαγγέλματος. Ακόμη, να μεριμνούν για τη συνεχή βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρουν και να εξετάζουν τακτικά το σύστημα εσωτερικού ελέγχου ώστε να μπορούν να εντοπιστούν αδυναμίες λάθη και παραλείψεις ενώ φροντίζουν για την συνεχή εξέλιξη και ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους. (Βάση των Προτύπων 1210 & 1220)

Συνοψίζοντας, το ελεγκτικό επάγγελμα είναι επιφορτισμένο με την προσφορά υψηλού επιπέδου ελεγκτικών υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, είναι καθήκον των εσωτερικών ελεγκτών να επιτελούν το έργο τους τηρώντας τα υψηλότερα ηθικά πρότυπα και υιοθετώντας την επαγγελματική ιδεολογία.

3.6. Σημασία Εσωτερικού Ελέγχου

Ο αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος είναι κρίσιμος για την επιτυχία κάθε οργανισμού. Ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά τους οργανισμούς να επιτύχουν τους στόχους τους, να προστατεύσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία και να διασφαλίσουν την ακρίβεια και την πληρότητα των οικονομικών τους αρχείων, που είναι απαραίτητα για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων. Επιπλέον, συμβάλλει στην προώθηση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας και της συμμόρφωσης με τους νόμους και τους κανονισμούς. Ο αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος μπορεί να βοηθήσει τους οργανισμούς να αποτρέψουν και να εντοπίσουν απάτες, λάθη και άλλες οικονομικές παρατυπίες, ενώ παράλληλα παρέχει ένα πλαίσιο για τη διαχείριση των κινδύνων και διασφαλίζει ότι τα περιουσιακά στοιχεία του οργανισμού προστατεύονται από κακή χρήση ή κλοπή.

Επίσης είναι θεμελιώδους σημασίας για την ακριβή καταγραφή των συναλλαγών και την κατάρτιση αξιόπιστων οικονομικών εκθέσεων. Οι περισσότερες επιχειρηματικές δραστηριότητες πραγματοποιούνται καθημερινά μεγάλο όγκο συναλλαγών και λαμβάνουν πολυάριθμες αποφάσεις. Χωρίς επαρκείς ελέγχους για τη διασφάλιση της ορθής καταγραφής των συναλλαγών, τα οικονομικά δεδομένα που θα προέκυπταν θα μπορούσαν να καταστούν αναξιόπιστα και να υπονομεύσουν την ικανότητα της διοίκησης να λαμβάνει αποφάσεις, καθώς και την αξιοπιστία της διοίκησης απέναντι στους μετόχους, τις ρυθμιστικές αρχές και το κοινό.

Ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει ένα πλαίσιο τόσο για τον εντοπισμό των ανεπαρκειών όσο και των ευκαιριών για βελτίωση. Εξασφαλίζει επίσης ότι οι πόροι χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά και αποδοτικά και ότι ο οργανισμός είναι σε θέση να επιτύχει τους στόχους του με έγκαιρο και οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Διασφαλίζει ότι ο οργανισμός είναι σε θέση να ανταποκρίνεται εγκαίρως και αποτελεσματικά σε ρυθμιστικές έρευνες ή ελέγχους. Επιπλέον, συμβάλλει στη βελτίωση της λήψης αποφάσεων παρέχοντας αξιόπιστες πληροφορίες και διασφαλίζοντας ότι οι πληροφορίες μεταδίδονται αποτελεσματικά σε ολόκληρο τον οργανισμό. Τέλος, βοηθά τους οργανισμούς να ανταποκρίνονται στις αλλαγές του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με τον εντοπισμό και μετριάζοντας τους κινδύνους.

3.7. Το Πλαίσιο COSO και η σύνδεση του με την Απάτη

Για την ορθότερη εφαρμογή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου έχουν θεσπιστεί τα πλαίσια εσωτερικού ελέγχου, τα οποία παρέχουν κατευθυντήριες γραμμές στους οργανισμούς. Ένα τέτοιο πλαίσιο είναι το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο COSO το οποίο είναι ένα σύστημα που χρησιμοποιείται για τη δημιουργία εσωτερικών ελέγχων που θα ενσωματωθούν στις επιχειρηματικές διαδικασίες. Συλλογικά, αυτοί οι έλεγχοι παρέχουν τη διασφάλιση ότι ο οργανισμός λειτουργεί ηθικά, με διαφάνεια και σύμφωνα με τα καθιερωμένα πρότυπα του κλάδου. Το COSO είναι ένα αρκτικόλεξο για την Επιτροπή των Χορηγών Οργανισμών. Η επιτροπή δημιούργησε το πλαίσιο το 1992, με επικεφαλής τον Εκτελεστικό Αντιπρόεδρο και Γενικό Σύμβουλο, James Treadway, Jr. Το οποίο είναι μια κοινή πρωτοβουλία πέντε χορηγών οργανισμών με έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες::

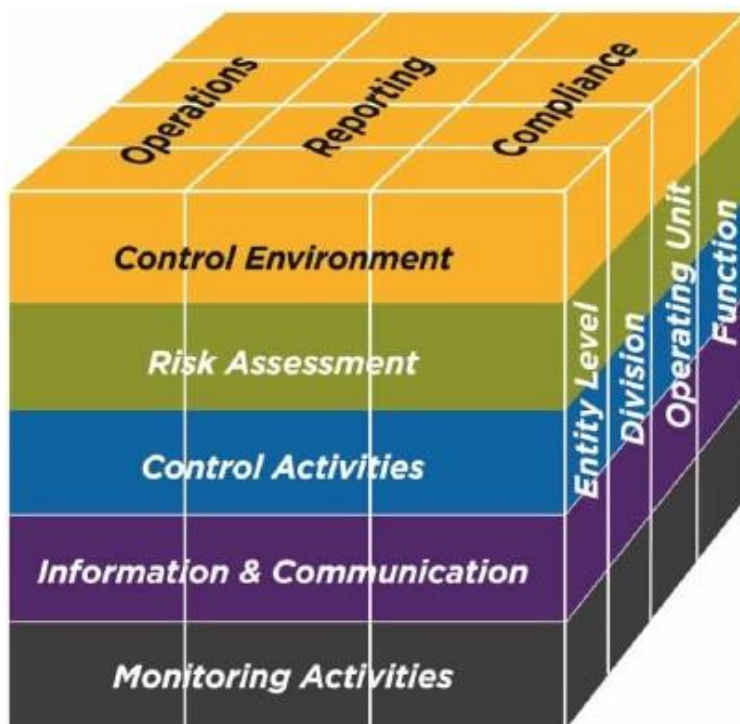
- 1) The American Accounting Association (AAA)
- 2) The American Institute of Certified Public Accountants (AICPA)
- 3) The Financial Executives International (FEI)
- 4) The Institute of Management Accountants (IMA)
- 5) The Institute of Internal Auditors (IIA)

Ο κύριος στόχος του πλαισίου COSO είναι να παρέχει μια κατεύθυνση προς κάθε ενδιαφερόμενο μέρος, αντιμετωπίζοντας τρία αλληλένδετα θέματα: την Διαχείριση Επιχειρηματικού Κινδύνου (ERM), τον Εσωτερικό έλεγχο και την Αποτροπή Απάτης.

Το τρίτο θέμα στο πλαίσιο είναι η απάτη, γι' αυτό και τον Σεπτέμβριο του 2016 η COSO και το ACFE, εξέδωσαν από κοινού τον οδηγό Διαχείρισης Κινδύνου Απάτης (Fraud Risk Management FRM) ένα χρήσιμο εργαλείο για τη διαχείριση κινδύνων απάτης. Αποτελεί ένα

πρακτικό οδηγό, που βοηθά τους οργανισμούς να δημιουργήσουν ένα πρόγραμμα FRM. Αυτό το πρόγραμμα συνδέει τις αρχές του FRM με τα πέντε στοιχεία του πλαισίου COSO 2013 και τις 17 αρχές εσωτερικού ελέγχου.

Σύμφωνα με το συγκεκριμένο μοντέλο, η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου επηρεάζεται από πέντε αλληλένδετες και συσχετιζόμενες συνιστώσες, κάθε μία από τις οποίες αποτελείται από επιμέρους παράγοντες οι οποίοι πρέπει να ελέγχονται και να αξιολογούνται διαρκώς τόσο σε επίπεδο οργανισμού όσο και σε επίπεδο δραστηριότητας.

Εικόνα 1: Ο εσωτερικός έλεγχος COSO — Ολοκληρωμένο πλαίσιο "Cube" (InternalControl - IntegratedFramework 2013).

Οι πέντε συνιστώσες του πλαισίου COSO είναι:

1. Περιβάλλον ελέγχου

Αποτελείται από διαδικασίες, μεθόδους και συστήματα που παρέχουν πληροφορίες στους διευθυντές, τα ανώτερα διοικητικά στελέχη, και τους ιδιοκτήτες της οντότητας σχετικά με τα εσωτερικά μέσα και τη σημασία τους για την οντότητα. Υπάρχουν βασικές υποσυνιστώσες του στοιχείου, όπως:

- a. Η ακεραιότητα και οι ηθικές αξίες
- b. Δέσμευση στην επάρκεια
- c. Φιλοσοφία και στυλ διαχείρισης επιχειρήσεων

- d. *Οργανωτική δομή*
- e. *Πολιτική και πρακτική ανθρώπινου δυναμικού*

Το περιβάλλον ελέγχου είναι η ομπρέλα για τις άλλες συνιστώσες. Στην περίπτωση του αναποτελεσματικού περιβάλλοντος ελέγχου, τα αποτελέσματα των άλλων συστατικών δεν θα οδηγήσουν σε αποτελεσματικό έλεγχο (Arens et al., 2006).

2. Εκτίμηση και διαχείριση κινδύνου

Η αξιολόγηση και διαχείριση κινδύνου βασίζεται στην ιδέα ότι ο κίνδυνος είναι εγγενές μέρος της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ωστόσο, αυτοί οι κίνδυνοι μπορεί μερικές φορές να προκαλέσουν δυσμενείς συνέπειες σε μια επιχείρηση. Ως εκ τούτου, οι οργανισμοί υιοθετούν συνήθως σχέδια διαχείρισης κάθε κινδύνου είτε εσωτερικού είτε εξωτερικού, που τους βοηθούν να εντοπίζουν τους κινδύνους και είτε να μειώνουν είτε να εξαλείφουν τους κινδύνους που θεωρείται ότι αποτελούν απειλή για την ευημερία του οργανισμού.

3. Δραστηριότητες ελέγχου

Οι δραστηριότητες ελέγχου είναι διαδικασίες, βήματα και πολιτικές που χρησιμοποιούνται για τη διασφάλιση της δράσης, για την επίλυση, την πρόληψη ή την αντιμετώπιση των κινδύνων, ώστε να βοηθηθεί η εταιρεία να επιτύχει τους στόχους της. Οι δραστηριότητες ελέγχου αποτελούνται από ορισμένες ενέργειες που γίνονται από τη διοίκηση της εταιρείας, τα διοικητικά συμβούλια και άλλα μέρη. Πρόκειται ουσιαστικά για εσωτερικούς ελέγχους που τίθενται σε εφαρμογή για να διασφαλιστεί ότι οι επιχειρηματικές διαδικασίες εκτελούνται με τρόπο που βοηθά έναν οργανισμό να επιτύχει τους επιχειρηματικούς του στόχους χωρίς να εισάγει περιττούς κινδύνους στη διαδικασία. Μερικές από τις δραστηριότητες αυτές είναι:

- a. Τεκμηρίωση
- b. Ανεξάρτητη επαλήθευση
- c. Δραστηριότητες ελέγχου μέσω φυσικής πρόσβασης
- d. Εφαρμογή δραστηριοτήτων ελέγχου
- e. Επανεξέταση των επιδόσεων και παρακολούθηση
- f. Εξουσιοδότηση
- g. Πρόσβαση σε δραστηριότητες ελέγχου

4. Πληροφορίες και επικοινωνίες:

Για την αποτελεσματική λειτουργία μιας επιχείρησης, κάθε σχετική, έγκαιρη και ακριβής πληροφορία είναι απαραίτητο να είναι διαθέσιμη και προσβάσιμη από όλους τους υπαλλήλους του οργανισμού σε κάθε επίπεδο. Παράλληλα, οι υψηλής ποιότητας

πληροφορίες θα πρέπει να διαδίδονται και να κοινοποιούνται κατάλληλα. Οι πληροφορίες πρέπει να είναι διαθέσιμες για την υποστήριξη της επιχειρησιακής επίτευξης, της συμμόρφωσης, καθώς και για σκοπούς υποβολής εκθέσεων. Επιπλέον, η καλή επικοινωνία θα πρέπει να εφαρμόζεται ευρέως όσον αφορά την επίτευξη, τις ευθύνες κάθε ατόμου ή ομάδας και άλλα σημαντικά θέματα.

5. Παρακολούθηση:

Οι δραστηριότητες παρακολούθησης αποτελούν τον εσωτερικό έλεγχο που σχετίζεται με την αξιολόγηση της ποιότητας. Η δραστηριότητα αυτή ορίζεται ως η συνεχής ή περιοδική δραστηριότητα για την αναθεώρηση της διαδικασίας ελέγχου, όπως αναμένεται από τη διοίκηση. Οι πληροφορίες για τη διαδικασία παρακολούθησης αποκτώνται από πολλές πηγές, όπως οι εκθέσεις ενός εσωτερικού ελεγκτή, οι μελέτες του υφιστάμενου εσωτερικού ελέγχου και η ανατροφοδότηση από το επιχειρησιακό προσωπικό. Η εφαρμογή μιας πολυεπίπεδης προσέγγισης θα αυξήσει την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων παρακολούθησης. Το πρώτο επίπεδο παρακολούθησης περιλαμβάνει τις καθημερινές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται από τη διοίκηση της εταιρείας. Το δεύτερο επίπεδο είναι μια ξεχωριστή αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου που γίνεται από τη διοίκηση για να διασφαλιστεί ο έγκαιρος εντοπισμός και η επίλυση των ελλείψεων. Στη συνέχεια, το τρίτο επίπεδο δραστηριότητας παρακολούθησης είναι η ανεξάρτητη αξιολόγηση, για παράδειγμα, με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του ελέγχου από την ακρίβεια και την αξιοπιστία της αξιολόγησης της διοίκησης.

Η εφαρμογή του πλαισίου COSO έχει πολλά πλεονεκτήματα, με κυριότερο τη διευκόλυνση της ομοιόμορφης εκτέλεσης των επιχειρηματικών διαδικασιών σύμφωνα με ένα σύνολο εσωτερικών ελέγχων. Αυτοί οι έλεγχοι μπορούν να μειώσουν τους κινδύνους και να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα, ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο είναι σχεδιασμένοι. Ένα άλλο πλεονέκτημα είναι ότι ένας οργανισμός που χρησιμοποιεί πλήρως το Πλαίσιο COSO είναι συχνά σε καλύτερη θέση να εντοπίσει την δόλια συμπεριφορά, ανεξάρτητα από το ποιος τη διαπράττει - έμπιστοι εργαζόμενοι, καταναλωτές ή εγκληματίες του κυβερνοχώρου. Επειδή το πλαίσιο εστιάζει στον μετριασμό του κινδύνου και στη συμμόρφωση με τις καθιερωμένες βέλτιστες πρακτικές, οι ευπάθειες μπορούν να μειωθούν σημαντικά. Τέλος, ορισμένοι οργανισμοί ανακαλύπτουν ότι η καθιέρωση καλά μελετημένων εσωτερικών ελέγχων βοηθά στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ήδη υφιστάμενων

επιχειρηματικών διαδικασιών. Αυτό μπορεί να βοηθήσει στη μείωση του κόστους και να κάνει τον οργανισμό πιο κερδοφόρο (Frazer, 2016).

Παρά τα πλεονεκτήματα που συνδέονται με την εφαρμογή του πλαισίου COSO, υπάρχουν επίσης και μερικοί περιορισμοί. Ο πιο σημαντικός από αυτούς τους περιορισμούς είναι ότι το πλαίσιο είναι δύσκολο να εφαρμοστεί για δύο βασικούς λόγους. Πρώτον, το πλαίσιο είναι σχετικά εκτενές σε εύρος, πράγμα που σημαίνει ότι μπορεί να εφαρμοστεί σε μια μεγάλη ποικιλία οργανισμών και διαδικασιών. Ωστόσο, λόγω της ευρείας εμβέλειάς του, το πλαίσιο στερείται πολλών δεσμευτικών συστάσεων. Ο δεύτερος περιορισμός που μπορεί να κάνει το πλαίσιο δύσκολο να εφαρμοστεί είναι η οργανωτική του δομή. Το Πλαίσιο COSO χωρίζεται σε μια σειρά από άκαμπτες κατηγορίες. Οι οργανισμοί συχνά διαπιστώνουν ότι υπάρχουν ορισμένες διαδικασίες που θα μπορούσαν ενδεχομένως να εμπίπτουν σε πολλές κατηγορίες ή που δεν ευθυγραμμίζονται καλά με καμία από τις κατηγορίες. Ως εκ τούτου, οι οργανισμοί θα πρέπει συχνά να πάρουν σκληρές αποφάσεις κατά την εφαρμογή του πλαισίου (Laietal., 2017).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ

4.1 Εισαγωγή

Η απάτη δεν είναι ένα πρόσφατο φαινόμενο εντοπίζεται από νωρίς στην ιστορία του κόσμου μας, καθώς οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν κόλπα για να χειραγωγήσουν και να εξαπατήσουν τους άλλους προκειμένου να αποκτήσουν χρήματα, γη, αγαθά ή την εμπιστοσύνη κάποιου, με απώτερο σκοπό το κέρδος. Η δημιουργία της λογιστικής και του λογιστικού ελέγχου συνδέονται στην οικονομική ιστορία άμεσα με την επιθυμία, ιδίως από την πλευρά του κράτους και της εκκλησίας, να περιορίσουν και να αποτρέψουν την κλοπή και την οικονομική απάτη. Από τη Σύγχρονη Εποχή και μετά, το κράτος ήταν ο κύριος θεσμός που ενδιαφερόταν για την εφαρμογή και την εποπτεία του λογιστικού συστήματος, προκειμένου να προλαμβάνει, να εντοπίζει και να τιμωρεί κάθε απάτη που διαπράττεται, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Με στόχο τη μεγιστοποίηση του κέρδους και την αποτροπή ζημιών ή κλοπών μέσω παραποιημένων ή λανθασμένων οικονομικών αρχείων, προσλήφθηκαν εξειδικευμένοι ελεγκτές ή λογιστές καθώς οι οικονομικοί οργανισμοί γίνονταν όλο και πιο περίπλοκοι και ισχυροί. Περίπου από το τέλος του 20ου αιώνα και στις αρχές του 21ου αιώνα, οι ελεγκτές έχουν καταστεί αναγκαία προϋπόθεση για την καλή λειτουργία και αποτελεσματικότητα της διοίκησης μιας οικονομικής οντότητας, που μπορεί να προλαμβάνει και να αποτρέπει πιθανά σενάρια απάτης, υπεξαίρεσης κεφαλαίων ή κλοπής.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί αναλύεται η έννοια της απάτης, η οποία εμφανίζεται όλο και συχνότερα στις σύγχρονες επιχειρήσεις. Αποτελεί σοβαρό πλήγμα για τις εταιρικές οντότητες, με αποτέλεσμα μεγάλες οικονομικές απώλειες και επιζήμιες επιπτώσεις στην καθημερινή τους λειτουργία.. Μέχρι πρόσφατα, οι επιχειρήσεις δεν έδιναν αρκετά μεγάλη αξία στην ύπαρξη ενός ισχυρού συστήματος εσωτερικού ελέγχου, πόσο μάλλον στο να καταστήσουν την ανίχνευση και την πρόληψη της απάτης πρωταρχικό στόχο του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Η δράση για την πρόληψη της απάτης θεωρούνταν είν σιωπηρό στοιχείο στο πλαίσιο των γενικών στόχων, της συμμόρφωσης, των εσωτερικών ελέγχων και επομένως δεν ήταν προσδιορισμένη με σαφείς στόχους όσον αφορά την πρόληψη και την ανίχνευση της απάτης (Petrascu, 2013).

4.2 Ορισμός της Απάτης

Μπορούμε να ορίσουμε την Απάτη ως κάθε δραστηριότητα που βασίζεται στην εξαπάτηση με απώτερο σκοπό την επίτευξη κέρδους. Η απάτη μετατρέπεται σε έγκλημα όταν πρόκειται για «εν γνώση παραποίησης της αλήθειας ή απόκρυψη ενός υλικού γεγονότος για να παρακινήθει άλλος να ενεργήσει εις βάρος του» (Black's Law Dictionary).

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA) αναθέωρησε τα Πρότυπα στο Διεθνές Πλαίσιο Επαγγελματικών Πρακτικών (IPPF). Στο γλωσσάρι των Προτύπων υπάρχει ο ορισμός της απάτης ως: «Οποιαδήποτε παράνομη πράξη που χαρακτηρίζεται από εξαπάτηση, απόκρυψη ή παραβίαση εμπιστοσύνης και δεν πραγματοποιήθηκε νυπό την απειλή βίας ή την άσκηση σωματικής βίας. Οι απάτες διαπράττονται από άτομα και οργανισμούς για την απόκτηση χρημάτων, περιουσίας ή υπηρεσιών, για την αποφυγή πληρωμής ή απώλειας υπηρεσιών για την εξασφάλιση προσωπικού ή επιχειρηματικού πλεονεκτήματος απόκτηση χρημάτων, περιουσίας ή υπηρεσιών, για την αποφυγή πληρωμής ή απώλειας υπηρεσιών για την εξασφάλιση προσωπικού ή επιχειρηματικού πλεονεκτήματος» (Institute of Internal Auditors, 2017).

Από την άλλη, σύμφωνα με τον οργανισμό Αμερικανικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Δημοσίων Λογιστών (AICPA) η απάτη ορίζεται ως μια πράξη που έχει σκοπό να δημιουργήσει ανακρίβεια στις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης. Επισημαίνεται η διάκριση της έννοιας της απάτης από την έννοια του σφάλματος, δηλαδή από το εάν και κατά πόσο η υποκείμενη ενέργεια που έχει ως αποτέλεσμα την ανακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων είναι εκούσια ή ακούσια.

Ενώ σύμφωνα με την Ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης (ACFE) η απάτη ορίζεται ως μια ευρύτερη έννοια εγκλήματος για την εξαπάτηση και απόκτηση κέρδους. Η απάτη περιλαμβάνει οποιαδήποτε εκ προθέσεως πράξη που αποσκοπεί στην στέρηση περιουσιακών στοιχείων ή χρημάτων μέσω πλάνης, εξαπάτησης ή άλλου αθέμιτου μέσου εις βάρος κάποιου άλλου μέρους.

Τέλος σύμφωνα με το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 240 που αναφέρεται στις ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με απάτη στον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων η απάτη ορίζεται «ως μια εκ προθέσεως πράξη από ένα ή περισσότερα πρόσωπα από τη διοίκηση, από εκείνους που είναι επιφορτισμένοι με τη διακυβέρνηση, από εργαζόμενους ή από τρίτα μέρη, η οποία

πράξη ενέχει τη χρήση εξαπάτησης για την απόκτηση ενός μη δίκαιου ή παράνομου πλεονεκτήματος».

Συνεπώς, συμπεραίνουμε ότι η απάτη είναι μια σκόπιμη πράξη εξαπάτησης ή παραπλάνησης, που διαπράττεται με σκοπό την απόκτηση κάποιου προσωπικού ή οικονομικού οφέλους. Περιλαμβάνει τη χρήση ψευδών πληροφοριών ή παραπλανητικών δηλώσεων για να εξαπατηθούν άτομα ή οργανισμοί και επηρεάζει αρνητικά την οικονομία στο σύνολό της προκαλώντας τεράστιες οικονομικές απώλειες, απώλεια εμπιστοσύνης στο οικονομικό σύστημα εξασθενίζοντας την κοινωνική σταθερότητα. Τέλος η απάτη είναι δύσκολο να εντοπιστεί και ακόμη πιο δύσκολο να αποδειχθεί στο δικαστήριο.

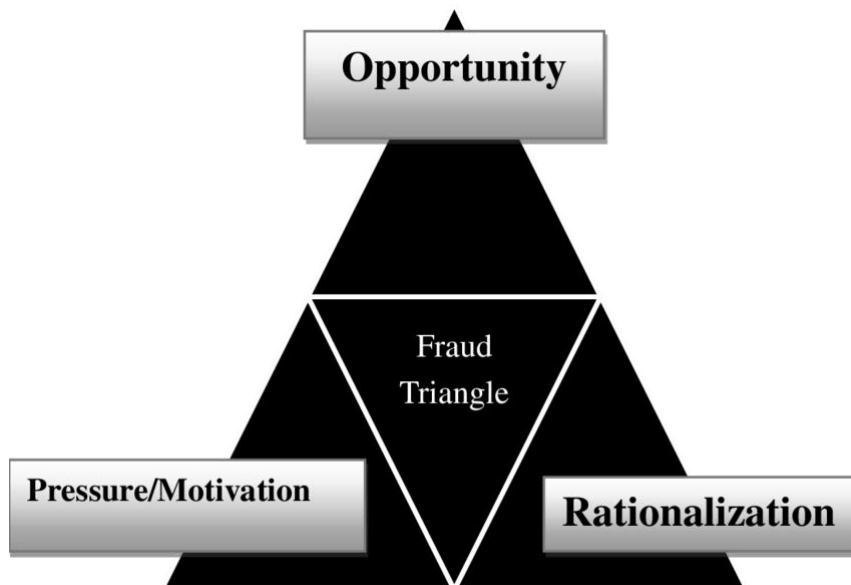
4.3. Θεωρίες Απάτης

4.3.1 Το Τρίγωνο της Απάτης του Cressey (FraudTriangle)

Οι Biegelman και Bartow (2012) αναφέρουν ότι το τρίγωνο της λογιστικής απάτης αναπτύχθηκε και εισήχθη για πρώτη φορά από τον Δρ. Donald Cressey. Ο σκοπός της θεωρίας σύμφωνα με τον Cressey είναι να εξηγήσει γιατί διαπράττεται απάτη και τα τρία συστατικά στοιχεία που οδηγούν κάποιον στη διάπραξη απάτης, είναι τα ακόλουθα:

- (α) το κίνητρο ή πίεση για διάπραξη απάτης (pressure/motivation)
- (β) η ευκαιρία (opportunity)
- (γ) η εκλογίκευση ή ηθική δικαιολόγηση της πράξης της απάτης (rationalization)

Τα προαναφερθέντα στοιχεία κατασκευάζουν το λεγόμενο τρίγωνο της απάτης που φαίνεται στο παρακάτω σχήμα:

Εικόνα2: Fraudtriangle (Cressey, 1971)

Σύμφωνα με έρευνες, το κίνητρο ή η πίεση είναι ο βασικός παράγοντας που παρακινεί το δράστη να διαπράξει την απάτη. Τα στελέχη επιχειρήσεων συχνά δέχονται πιέσεις να προβούν σε υπεξαίρεση στοιχείων λόγω προσωπικών καταστάσεων όπως τα προβλήματα οικονομικής φύσης, υπερβολικά χρέη, υψηλές ιατρικές δαπάνες, καθώς και λόγω προβλημάτων στον εργασιακό χώρο, όπως άδικη μεταχείριση, η αποτυχία προαγωγής ή η ψύχωση για επιτυχία. Αυτό δείχνει πως η αρχική πρόθεση του εργαζομένου δεν ήταν η απάτη αλλά οι αντιξοότητες τον οδήγησαν σε αυτό το σημείο.

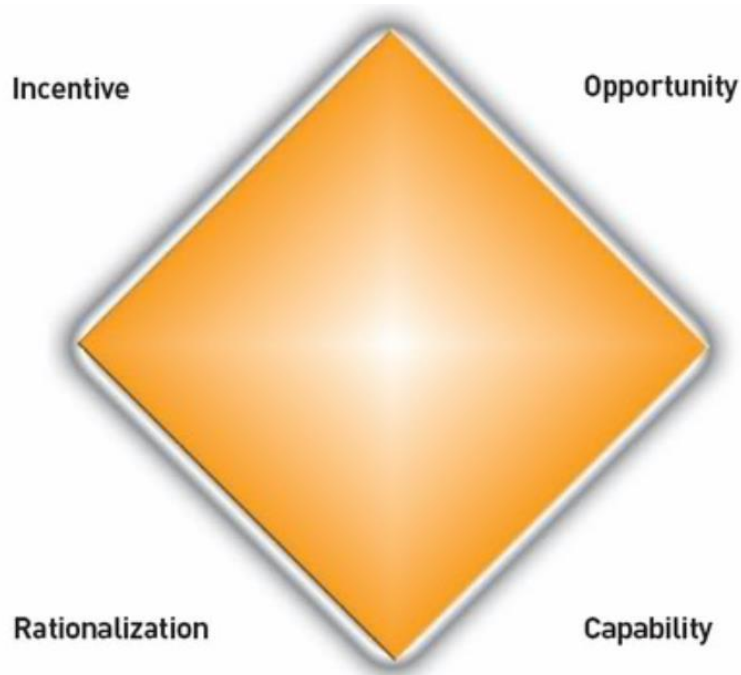
Το δεύτερο στοιχείο για τη διάπραξη της απάτης είναι η ευκαιρία. Υπάρχει όταν ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι επαρκής και ο ρόλος του διοικητικού συμβουλίου δεν είναι καθοριστικός για την καθοδήγηση του προσωπικού και τη διασφάλιση της ακεραιότητας των πράξεων του. Αποτελεί το σημαντικότερο από τους προαναφερθέντες παράγοντες, καθώς, χωρίς την ύπαρξη ευκαιρίας, δεν μπορεί να διαπραχτεί καμία απάτη.

Τέλος, το τρίτο στοιχείο του τριγώνου είναι η εκλογίκευση. Οι Biegelman και Bartow περιγράφουν ότι η εκλογίκευση αντιπροσωπεύει τη δικαιολόγηση μιας ενέργειας δηλαδή ο εργαζόμενος έχει βρει ένα τρόπο να δικαιολογήσει την απάτη στη συνείδησή του και συχνά βλέπει τον εαυτό του ως θύμα. Μπορεί να αισθάνεται ότι ο μισθός του είναι ανεπαρκής για το είδος της εργασίας που κάνει, επομένως μπορεί να χρησιμοποιήσει απάτη για να αποκτήσει τα χρήματα που θεωρεί ότι του ανήκουν δικαιωματικά. Επιπλέον, μπορεί να πιστεύει ότι η ενέργεια αυτή είναι ακίνδυνη ή ότι πρόκειται για μια πράξη στην οποία καταφεύγουν οι περισσότεροι.

4.3.2 Το Διαμάντι της Απάτης (FraudDiamond)

Ο David Wolfe και η Dana Hermanson (2004) παρουσίασαν το διαμάντι της απάτης, στο κίνητρο, στην ευκαιρία και στην εκλογίκευση δηλαδή στο τρίγωνο της απάτης πρόσθεσαν έναν ακόμη παράγοντα την ικανότητα (Capability). Οι ανωτέρω υποστήριξαν ότι πολλές απάτες, ειδικά ορισμένες από τις απάτες των οικονομικών καταστάσεων πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων, δεν θα είχαν συμβεί χωρίς το κατάλληλο άτομο με τις κατάλληλες δυνατότητες να εφαρμόσει τις λεπτομέρειες για την απάτη. Η ευκαιρία ανοίγει την πόρτα, το κίνητρο και η εκλογίκευση σύρουν τον πιθανό απατεώνα προς την πόρτα αυτή, αλλά το άτομο πρέπει να έχει και την ικανότητα να περάσει από αυτό το άνοιγμα. Επιπλέον, αναφέρουν ότι η ικανότητα είναι το στοιχείο που τελικά καθιστά δυνατή την απάτη. Υπογραμμίζουν τους ακόλουθους έξι παράγοντες από τους οποίους η ικανότητα αποτελείται: (α) εξουσιαστική θέση ή λειτουργία εντός του οργανισμού (β) ευφυΐα για την εκμετάλλευση των λογιστικών συστημάτων και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου (γ) εγωισμό (δ) ικανότητα να λένε ψέματα (ε) εμπιστοσύνη ότι οι δόλιες συμπεριφορές δεν θα εντοπιστούν (στ) ικανότητα να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το άγχος λόγω του κινδύνου να συλληφθούν και να διαχειρίζονται την απάτη για μεγάλο χρονικό διάστημα.

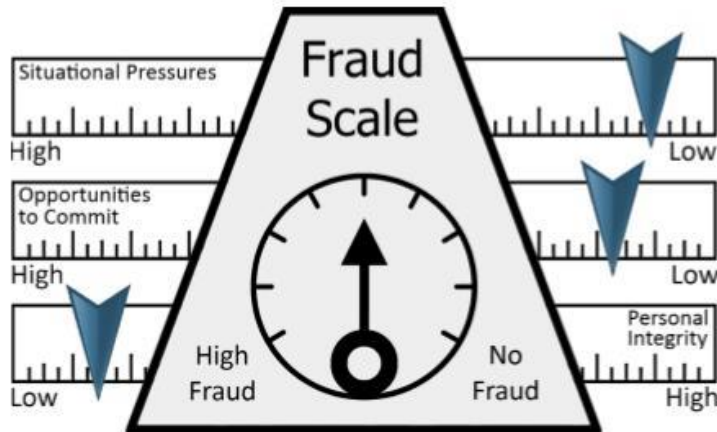
Οι Wolfe και Hermanson στην πραγματικότητα, αναφέρουν ότι μικρά πράγματα, όπως η αλαζονεία, η δυνατότητα κάποιου να επηρεάζει τους άλλους μπορεί να υποδηλώνουν ικανότητα για δόλια συμπεριφορά. Έτσι καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η παρακολούθηση των ικανοτήτων των εργαζομένων πριν διαπράξουν την απάτη και η ανάλυση της συμπεριφοράς κάποιου που έχει διαπράξει μπορεί να βοηθήσει ουσιαστικά στην πρόληψη και στον εντοπισμό της απάτης εντός των εταιρειών.

Εικόνα3: The Fraud Diamond των Wolfe and Hermanson

4.3.3 Η Κλίμακα της Απάτης (The fraudscale)

Υπάρχει άλλη μια θεωρία η κλίμακα της απάτης από τον Albrecht(1984), στην οποία σύμφωνα με την μελέτη του υπάρχουν τρεις παράγοντες που οδηγούν στην εμφάνιση της απάτης: η πίεση, η ευκαιρία και η προσωπική ακεραιότητα. Πίστευε ότι η απάτη είναι δύσκολο να προβλεφθεί επειδή δεν υπάρχει αξιόπιστο προφίλ των δραστών και πρότεινε ότι η πιθανότητα μιας δόλιας πράξης θα μπορούσε να αξιολογηθεί εκτιμώντας τις σχετικές δυνάμεις πίεσης, ευκαιριών και προσωπικής ακεραιότητας(Pressure, Opportunity, Personal Integrity). Η πίεση και οι ευκαιρίες είναι και τα δύο συστατικά στοιχεία του τριγώνου της απάτης, αλλά η κλίμακα της απάτης υποκαθιστά την εκλογίκευση με την προσωπική ακεραιότητα .

Εικόνα 4: TheFraudscale

Από το παραπάνω σχήμα της κλίμακας απάτης, μπορεί να παρατηρηθεί ότι οι τρεις παράγοντες που προκαλούν απάτη σχετίζονται μεταξύ τους. Εάν η πίεση της κατάστασης είναι υψηλή και η ευκαιρία διάπραξης απάτης είναι επίσης υψηλή, αλλά η προσωπική ακεραιότητα είναι χαμηλή, η πιθανότητα απάτης θα είναι υψηλή. Αντίστροφα, αν η πίεση της κατάστασης και η ευκαιρία είναι χαμηλές, αλλά η προσωπική ακεραιότητα είναι υψηλή, δεν θα υπάρξει απάτη.

4.3.4 Η Θεωρία των Διαφορικών Συναναστροφών (Differential Association Theory)

Η θεωρία αυτή βασίζεται στην μελέτη του Edwin H. Sutherland, όπου πίστευε ότι η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται με τον ίδιο τρόπο που αποκτάται οποιαδήποτε συμπεριφορά, μέσω της συναναστροφής με τους άλλους ανθρώπους. Επομένως, σκέφτηκε, ότι η εγκληματικότητα δεν μπορεί να συμβεί χωρίς τη βοήθεια ή την επιρροή άλλων ανθρώπων. Ο Sutherland θεώρησε περαιτέρω ότι οι άνθρωποι συνήθως μαθαίνουν για την εγκληματική δραστηριότητα μέσα σε οικείες προσωπικές ομάδες και πίστευε ότι η διαδικασία μάθησης για την εγκληματική δραστηριότητα περιλαμβάνει δύο συγκεκριμένους τομείς: τις τεχνικές διάπραξης του εγκλήματος και τις στάσεις, τις ορμές, τις εκλογικεύσεις και τα κίνητρα του εγκληματικού μυαλού. Η θεωρία του, μπορεί να εφαρμοστεί σε παραβάτες σε εργασιακούς χώρους καθώς οι ανέντιμοι υπάλληλοι σε έναν οργανισμό θα μολύνουν τελικά ένα μέρος των έντιμων και οι έντιμοι υπάλληλοι θα έχουν τελικά επιρροή σε ορισμένους από του ανέντιμους.

4.3.5 Το μοντέλο A-B-C

Ο Ramamoorti(2009) πραγματοποίησε μια μελέτη που αναφέρει ότι η βασική αιτία της απάτης είναι η συμπεριφορά. Παρατήρησε την απάτη μέσω της κοινωνιολογικής και

ψυχολογικής προσέγγισης. Το μοντέλο A-B-C που προτείνεται κατηγοριοποιεί την απάτη ως εξής: ένα κακό Apple ένα κακό Bushel και ένα κακό Crop. Το κακό μήλο αναφέρεται στην ατομική απάτη, ένα μεμονωμένο άτομο διαπράττει την απάτη, το κακό bushel αναφέρεται στην συνωμοτική απάτη, την απάτη που διαπράττεται σε συνεννόηση. Μια κακή σοδειά αναφέρεται στην απάτη που διαπράττεται σε συνεννόηση με την πολιτιστική και κοινωνική μηχανισμό που επηρεάζει την εμφάνιση της απάτης. Από τους τρεις τύπους, ο πιο επικίνδυνος είναι η κακή σοδειά. Μια κακή σοδειά χαρακτηρίζεται από ηθική ανεπάρκεια των ηγετών ενός οργανισμού, και αυτή η ηθική ανεπάρκεια εξαπλώνεται γρήγορα στους υφισταμένους τους και με δεδομένο ότι εξαπλώνεται σχεδόν σε ολόκληρο τον οργανισμό, η απάτη τελικά γίνεται κουλτούρα στον οργανισμό, η οποία εκτελείται στη σύναξη από τους ηγέτες έως τους τους υφισταμένους. Ο Dorminey (2012) αποκάλεσε μια κακή σοδειά επιδημία επειδή επηρεάζει έναν μεγάλο πληθυσμό και μολύνει το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας. Ωστόσο, οι εργαζόμενοι θα πρέπει να αξιοποιήσουν την αυτοαξία για να αλλάξουν τα πράγματα.

4.3.6 Η Θεωρία των The Hollinger-Clark

Αυτή η θεωρία διαπίστωσε μετά από έρευνα 5.000 εργαζομένων ότι οι εργαζόμενοι κλέβουν κυρίως ως αποτέλεσμα των συνθηκών στο χώρο εργασίας και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το πραγματικό κόστος της κλοπής των εργαζομένων είναι εξαιρετικά υποτιμημένο. Αναφέρονται μερικές από τις υποθέσεις κλοπής εργαζομένων:

- i. Οι εξωτερικές οικονομικές πιέσεις οδηγούν στην κλοπή,
- ii. οι σύγχρονοι εργαζόμενοι (ιδιαίτερα οι νέοι) δεν είναι τόσο έντιμοι και εργατικοί όσο εκείνοι στις προηγούμενες γενιές,
- iii. κάθε εργαζόμενος θα μπορούσε να μπει στον πειρασμό να κλέψει από τον εργοδότη του (υποθέτει ότι οι άνθρωποι είναι άπληστοι και ανέντιμοι από τη φύση τους),
- iv. η εργασιακή δυσαρέσκεια είναι η κύρια αιτία κλοπής.

4.4. Κατηγορίες Λογιστικής Απάτης

Υπάρχουν διάφορα είδη απάτης, και καθώς περνάνε τα χρόνια και η τεχνολογία εξελίσσεται, νέα είδη εμφανίζονται όλο και πιο συχνά και μάλιστα με μεγαλύτερο αντίκτυπο τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στους ανθρώπους. Γενικότερα οι κατηγορίες της λογιστικής απάτης μπορούν να ταξινομηθούν με βάση διάφορα κριτήρια, όπως το σκοπό της απάτης, τον τύπο

των λογιστικών καταστάσεων που παραποιούνται ή τον τρόπο με τον οποίο διαπράττεται η απάτη.

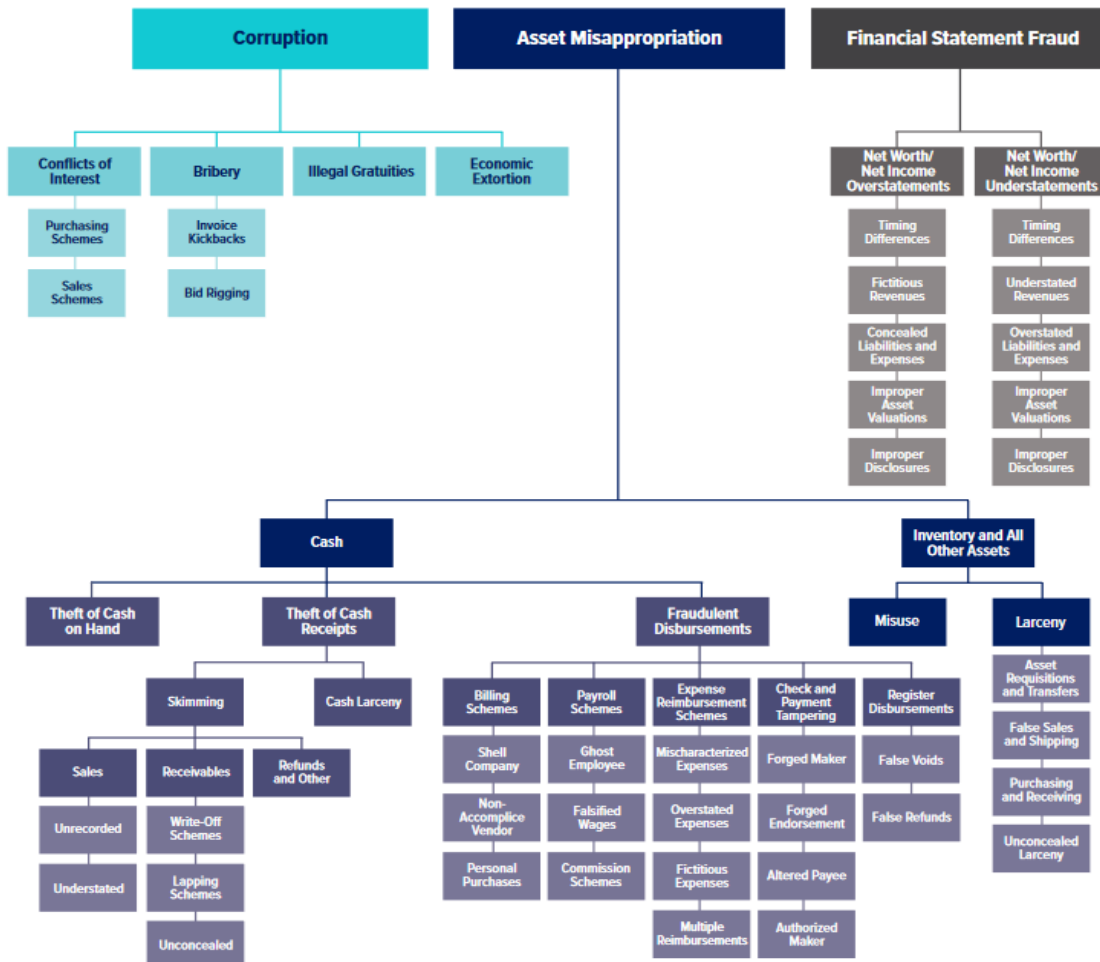
Με βάση τον σκοπό της απάτης, η λογιστική απάτη μπορεί να χωριστεί στις εξής τρεις κατηγορίες:

- **Απάτη προς όφελος της εταιρείας:** Η απάτη αυτή διαπράττεται από ανώτερα στελέχη της επιχείρησης ή υπαλλήλους της εταιρείας με σκοπό να βελτιώσουν την οικονομική εικόνα της εταιρείας για να εξαπατήσουν μετόχους, πιστωτές ή τις ρυθμιστικές αρχές. Για παράδειγμα, η απάτη αυτή μπορεί να περιλαμβάνει την υπερεκτίμηση των πωλήσεων, την υποτίμηση των εξόδων, την απόκρυψη υποχρεώσεων, φορολογική απάτη ή απαγορευμένες οικονομικές δραστηριότητες.
- **Απάτη εις βάρος της εταιρείας:** Η απάτη αυτή διαπράττεται συνήθως από μέλη της διοίκησης ή υπαλλήλους της εταιρείας με σκοπό να αποκομίσουν προσωπικό όφελος από την εταιρεία. Για παράδειγμα, η απάτη αυτή μπορεί να περιλαμβάνει την υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, την καταβολή εικονικών δαπανών, την απόκρυψη εσόδων ή την δωροδοκία υπαλλήλων από προμηθευτές.
- **Απάτη από εξωτερικούς παράγοντες:** Η απάτη αυτή καλύπτει ένα ευρύ φάσμα και διαπράττεται από άτομα που δεν είναι μέλη της εταιρείας, όπως οι ανέντιμοι προμηθευτές όπου ενδέχεται να παραποιήσουν προσφορές, να χρεώσουν την εταιρεία με αγαθά ή υπηρεσίες που δεν παρέχονται ή να δωροδοκήσουν τους υπαλλήλους. Παρομοίως, οι ανέντιμοι πελάτες ενδέχεται να υποβάλουν εσφαλμένες επιταγές ή παραποιημένα στοιχεία λογαριασμού για πληρωμή ή μπορεί να επιχειρήσουν να επιστρέψουν κλεμμένα ή παραποιημένα προϊόντα για επιστροφή χρημάτων. Άλλα παραδείγματα απάτης που διαπράττονται από εξωτερικούς τρίτους περιλαμβάνουν το χακάρισμα (hacking), την κλοπή ιδιοκτησιακών πληροφοριών, τη φορολογική απάτη, την απάτη πτώχευσης, την ασφαλιστική απάτη και την απάτη με δάνεια.

Ένας άλλος τρόπος να ταξινομηθεί η απάτη είναι σύμφωνα με το Σύστημα Ταξινόμησης Επαγγελματικής Απάτης της Ένωσης Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης (ACFE). Σύμφωνα με έρευνα της ACFE σε 2.110 περιπτώσεις επαγγελματικής απάτης μεταξύ το 2020 και το 2021, η επαγγελματική απάτη χωρίζεται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες, την κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων ενός οργανισμού, την διαφθορά των υπαλλήλων ενός οργανισμού για την απόκτηση προσωπικού οφέλους σε αντίθεση με το καθήκον τους προς τον εργοδότη τους και την απάτη στις οικονομικές καταστάσεις ενός

οργανισμού. Αυτού του είδους η ταξινόμηση της απάτης ονομάζεται δέντρο της απάτης(FraudTree).

FIG. 3 OCCUPATIONAL FRAUD AND ABUSE CLASSIFICATION SYSTEM (THE FRAUD TREE)³

Εικόνα 5: Fraudtree/ το δέντρο της απάτης

Η Κατάχρηση-Υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων (AssetMisappropriation), είναι ένα σύστημα κατά το οποίο ο υπάλληλος υπεξαιρεί ή καταχράται τους πόρους του εργοδότη με διάφορους τρόπους όπως είναι η παραποίηση επιταγών, η κλοπή μετρητών, η ψευδείς τιμολογήσεις και όλα όσα αναφέρονται στο δέντρο της απάτης. Η κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων είναι η πιο συχνή απάτη, με το 86% των περιπτώσεων να εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία. Αυτά τα συστήματα, ωστόσο, σύμφωνα με την έρευνα τείνουν να προκαλούν τη χαμηλότερη μέση ζημιά, 100.000 δολάρια.

Τα συστήματα απάτης των οικονομικών καταστάσεων (Financial Statement Fraud Schemes), στα οποία ο δράστης προκαλεί σκόπιμα ουσιώδες σφάλματα ή παραλείψεις

πληροφοριών στις οικονομικές καταστάσεις του οργανισμού. Περιλαμβάνει 2 μεγάλες υποκατηγορίες: την υποτίμηση και υπερεκτίμηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και η οποία είναι η λιγότερο συνηθισμένη 9% αλλά η πιο δαπανηρή κατηγορία 593.000 δολάρια.

Η διαφθορά (Corruption) είναι ένα σύστημα στο οποίο ο εργαζόμενος χρησιμοποιεί καταχρηστικά την επιρροή του σε μια επιχειρηματική συναλλαγή κατά τρόπο που παραβιάζει το καθήκον του προς τον εργοδότη, προκειμένου να αποκομίσει άμεσο ή έμμεσο όφελος, περιλαμβάνει αδικήματα όπως η δωροδοκία, η σύγκρουση συμφερόντων και ο εκβιασμός. Αυτή η κατηγορία βρίσκεται στη μέση τόσο ως προς τη συχνότητα όσο και ως προς τις απώλειες. Αυτά τα προγράμματα εμφανίζονται στο 50% των περιπτώσεων και προκαλούν μέση ζημία 150.000 δολάρια.

FIG. 2 HOW IS OCCUPATIONAL FRAUD COMMITTED?

Εικόνα 6: Απώλειες ανά κατηγορία απάτης

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι απατεώνες δεν περιορίζονται απαραίτητα σε μία μόνο μέθοδο απάτης. Από τις περιπτώσεις που μελετήθηκαν στην έκθεση, το 40% αφορούσε περισσότερες από μία από τις τρεις κύριες κατηγορίες επαγγελματικής απάτης, ενώ το 5% συμπεριέλαβε και τις τρεις κατηγορίες στα σχέδιά τους. (ACFE, 2022).

4.5. Εντοπισμός της Απάτης

Η απάτη όπως έχουμε αναφέρει αποτελεί μια σοβαρή πρόκληση για τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς, θέτοντας σε κίνδυνο τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και την εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων. Παρά τις δυνατές προσπάθειες των υπευθύνων για την πρόληψη της απάτης, η πραγματικότητα παραμένει, η απάτη υπάρχει και πάντα θα υπάρχει. Αυτό συμβαίνει επειδή η απάτη και η ανάρμοστη συμπεριφορά, μπορούν να συμβούν σε διάφορα επίπεδα, σε οποιονδήποτε οργανισμό. Στο σύγχρονο και ανταγωνιστικό κόσμο της επιχειρηματικότητας που όλο εξελίσσεται με την τεχνολογική πρόοδο η ανάγκη για αποτελεσματικούς μηχανισμούς πρόληψης και εντοπισμού της απάτης είναι πιο επιτακτική από ποτέ.

Αν και η πρόληψη και ο εντοπισμός της απάτης είναι σχετικές έννοιες, εντούτοις δεν είναι ίδιες. Η πρόληψη αποσκοπεί στη μείωση των ευκαιριών για απάτη και περιλαμβάνει την δημιουργία ενός ισχυρού εσωτερικού ελέγχου, την παροχή εκπαίδευσης και την ενίσχυση του ελέγχου κινδύνου, ενώ ο εντοπισμός αποσκοπεί στην ανίχνευση της απάτης που έχει ήδη διαπραχθεί. Αν και τα προληπτικά μέτρα δεν μπορούν να διασφαλίσουν ότι δεν θα διαπραχθεί απάτη, αποτελούν την πρώτη γραμμή άμυνας για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου απάτης. Σύμφωνα με την Ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης (ACFE), ο μέσος οργανισμός χάνει το 5% των ετήσιων εσόδων του λόγω απάτης και οι συνολικές παγκόσμιες απώλειες από την απάτη υπολογίζονται σε πάνω από 4,7 τρισεκατομμύρια δολάρια ετησίως σύμφωνα με την έρευνα του 2022.

Οι οργανισμοί πρέπει να εφαρμόσουν μηχανισμούς πρόληψης και εντοπισμού της απάτης για να μετριάσουν τον κίνδυνο της και να προστατευθούν από τις καταστροφικές της συνέπειες. Η Petrașcu και η Tîeanu(2014)αναφέρουν ότι η απάτη που μπορεί να συμβεί πρέπει να προλαμβάνεται και αναλύουν μερικούς από τους μηχανισμούς:

Ένας κώδικας δεοντολογίας που εφαρμόζεται σωστά αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους μηχανισμούς για να γνωστοποιούνται στους εργαζομένους τα αποδεκτά πρότυπα στη δραστηριότητά τους. Επίσης, ένα προσεκτικά σχεδιασμένο πρόγραμμα επικοινωνίας και κατάρτισης θα ενισχύσει την ευαισθητοποίηση των υποχρεώσεων των εργαζομένων, σε σχέση με τους ελέγχους που διενεργούνται σχετικά με την επαγγελματική απάτη και τις επαγγελματικές παραβάσεις (για παράδειγμα, η διοργάνωση συχνών συνεδρίων για την επιχειρηματική δεοντολογία ή τη δημιουργία τηλεφωνικής γραμμής για την αναφορά απάτης).

Μια άλλη μέθοδος πρόληψης και ανίχνευσης της απάτης αναφέρεται στην αναγνώριση των πρώιμων προειδοποιητικών σημαδιών μιας πιθανής απάτης. Η διοίκηση μιας οντότητας πρέπει να λαμβάνει υπόψη της διάφορα προειδοποιητικά σημάδια που εμφανίζονται: αλλαγές στη συμπεριφορά ενός εργαζομένου, αλλαγές στον τρόπο ζωής του, εθισμός στα ναρκωτικά/αλκοόλ.

Μια ενδεδειγμένη αξιολόγηση των κινδύνων που συνδέονται με την απάτη και το επαγγελματικό παράπτωμα μπορεί επίσης να βοηθήσει τη διοίκηση να κατανοήσει καλύτερα τους συγκεκριμένους κινδύνους που αντιμετωπίζει η επιχείρηση, να δει τα κενά και τις αδυναμίες των ελέγχων της και να αναπτύξει μια στρατηγική για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τους καλύτερους πόρους και πρακτικές ελέγχου.

Μια προληπτική προσέγγιση για την ανάλυση δεδομένων σχετικά με δόλιες πράξεις μπορεί να βοηθήσει στην αποκάλυψη πιθανών περιπτώσεων απάτης και επαγγελματικών παραπτωμάτων που η διοίκηση μπορεί διαφορετικά να μην έβλεπε. Παραδείγματα αυτής της προσέγγισης περιλαμβάνουν την αναζήτηση σε βάσεις δεδομένων για συνδέσεις μεταξύ διαφόρων ατόμων, την επαλήθευση του ιστορικού των εργαζομένων για οικονομικά περιστατικά, καταδίκες, δάνεια και άλλα παρόμοια.

Μια άλλη πτυχή που θα μπορούσε να αποτρέψει την απάτη αφορά την αντιμετώπιση των απατεώνων. Ένα σημαντικό βήμα είναι η δημιουργία μιας κουλτούρας μη ανοχής απέναντι στην οικονομική παράβαση. Με αυτόν τον τρόπο, το προσωπικό κατανοεί ποιες είναι οι συνέπειες μιας πιθανής εμπλοκής σε απάτη και ότι η ανίχνευσή της είναι βέβαιη και αναπόφευκτη χάρη στο αποτελεσματικό σύστημα ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων. Μια τέτοια στάση μπορεί να οδηγήσει στην αποτροπή των περισσότερων παραβατών. Είναι επίσης ουσιώδες να τονιστεί στους εργαζομένους ότι όλοι οι παραβάτες θα αντιμετωπίζονται ισότιμα, ανεξάρτητα από τη θέση που κατέχουν στην εταιρεία.

Η αντίδραση μιας εταιρείας στον εντοπισμό της απάτης είναι επίσης σημαντική, καθώς οφείλει να δράσει κάνοντας δημόσια γνωστή την απάτη και την επαγγελματική παραβίαση. Μετά την ανακάλυψη της απάτης ή της παράβασης, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για τη διόρθωση της κατάστασης, συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης της προκληθείσας ζημίας, της διερεύνησης των αιτιών για να εξασφαλιστεί χαμηλότερος κίνδυνος απάτης στο μέλλον και την οικειοθελή γνωστοποίηση των ευρημάτων της έρευνας στην αρμόδια ρυθμιστική αρχή.

Τέλος απαραίτητος μηχανισμός για την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης είναι η δημιουργία ενός κατάλληλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου που θα αναλαμβάνει ακριβώς αυτή την ευθύνη. Θα πρέπει να στοχεύει: στην τήρηση της αρχής του διαχωρισμού

των λειτουργιών (καμία λειτουργία δεν θα πρέπει να επιτρέπει σε έναν υπάλληλο να εκτελεί έναν ολόκληρο κύκλο συναλλαγών), στην εξέταση του προσωπικού ως προς τα προσόντα, τις ικανότητες, την εκπαίδευση, τις προηγούμενες θέσεις εργασίας, τις τακτικές αξιολογήσεις των επιδόσεών του.

ΚΕΦΑΛΙΑΙΟ5: ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΤΗ

5.1. Εισαγωγή

Οι απάτες αντιπροσωπεύουν τον κίνδυνο και την κύρια απειλή που καμία εταιρεία δεν μπορεί να εξαλείψει πλήρως. Η ικανότητα των οργανισμών να γίνουν πιο βιώσιμοι αποδυναμώνεται από τις δόλιες δραστηριότητες, οι οποίες συχνά οδηγούν σε οργανωτική αποτυχία καθώς και σε κοινωνικές και οικονομικές καταστροφές. Ως εκ τούτου, έχοντας επίγνωση του γεγονότος αυτού, οι επιχειρήσεις εργάζονται σκληρά για να δημιουργήσουν μια αποτελεσματική διαδικασία διαχείρισης του κινδύνου απάτης, προκειμένου να μειώσουν και να μετριάσουν τις πολλές επιζήμιες επιπτώσεις της απάτης. Συνεπώς, η ανάπτυξη ενός αξιόπιστου μοντέλου για τον εντοπισμό της απάτης στις εταιρικές οικονομικές καταστάσεις αποτελεί κρίσιμο και επείγον ζήτημα. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι ζωτικής σημασίας για τη διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων, ιδίως όταν πρόκειται για τον ενεργό έλεγχο του κινδύνου απάτης (Samagaio&Diogo, 2022).

Ο εσωτερικός έλεγχος και η πρόληψη της απάτης ήταν ένα βασικό θέμα συζήτησης όλα αυτά τα χρόνια. Ενώ ορισμένοι οργανισμοί υποστηρίζουν σταθερά ότι είναι καθήκον των εσωτερικών ελεγκτών να ανακαλύπτουν την απάτη και να εμπλέκονται άμεσα στα μέτρα πρόληψης της, άλλοι υποστηρίζουν ότι αυτό είναι, στην πραγματικότητα, αρμοδιότητα των ανώτερων στελεχών της διοίκησης και του ελεγκτικού συμβουλίου ως πρώτη γραμμής άμυνας του οργανισμού.

Ο εσωτερικός έλεγχος, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης ενός ισχυρού συστήματος εσωτερικού ελέγχου, είναι σαφές ότι δεν έχει ως προτεραιότητα την καταπολέμηση της διαφθοράς αλλά τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος εντός του οργανισμού που δεν θα ευνοεί την εκδήλωση παραβατικών συμπεριφορών και θα βοηθήσει τον οργανισμό να μετριάσει την απάτη. Ωστόσο, ακόμη και ένα ισχυρό περιβάλλον εσωτερικού ελέγχου δεν μπορεί να εγγυηθεί ότι δεν θα υπάρξουν απάτες εντός των οργανισμών.

Οι αυξημένες προσδοκίες από τον εσωτερικό έλεγχο για την καταπολέμηση της απάτης προκύπτουν από το γεγονός ότι πρόκειται για μια λειτουργία η οποία, γνωρίζει όλες τις διαδικασίες και τις δραστηριότητες της επιχείρησης. Πράγματι, μέσω της ορθής εφαρμογής των καθηκόντων και των δραστηριοτήτων του, ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί πράγματι να συμβάλει σημαντικά στην πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης. Ωστόσο, συχνά

συμβαίνει να ανατίθενται στον εσωτερικό έλεγχο αρμοδιότητες που δεν έχει και δεν μπορεί να έχει. Επιπλέον, οι επαγγελματικοί κανονισμοί που καλύπτουν τον εσωτερικό έλεγχο προβλέπουν την ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών να εντοπίζουν τον κίνδυνο απάτης στον οποίο εκτίθεται η εταιρεία, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο η εταιρεία διαχειρίζεται τους κινδύνους αυτούς, αλλά δεν προσδιορίζουν τα καθήκοντα του εσωτερικού ελέγχου στη διαδικασία αυτή.

5.2 Ο Ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου στην Πρόληψη και Ανίχνευση της Απάτης

Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου κατά της απάτης είναι κυρίως στρατηγικός και εποπτικός. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι υπεύθυνος να βοηθά τη διοίκηση να αποτρέψει την απάτη, παρακολουθώντας, αναλύοντας και αξιολογώντας την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα των ελέγχων μαζί με τον πιθανό κίνδυνο απάτης σε διάφορα τμήματα. Η ύπαρξη εσωτερικού ελέγχου σε έναν επιχειρηματικό οργανισμό είναι ένα καλό εργαλείο ελέγχου κατά των λαθών, των παρατυπιών και της απάτης. Ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην παρακολούθηση των δραστηριοτήτων ώστε να διασφαλίζεται ότι τα προγράμματα και οι έλεγχοι κατά της απάτης λειτουργούν αποτελεσματικά. Οι δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου μπορούν να αποτρέψουν και να ανιχνεύσουν τον κίνδυνο απάτης. Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να δώσει το έναυσμα για την εφαρμογή του διαχειριστικού ελέγχου κινδύνου, του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου, η οποία έχει σημαντικό ρόλο σε διάφορες πτυχές του οργανισμού, στις οποίες περιλαμβάνεται και η πρόληψη της απάτης. Η σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της πρόληψης της απάτης είναι ότι η κύρια δράση για την πρόληψη της απάτης είναι η δημιουργία και η εφαρμογή ενός αξιόπιστου εσωτερικού ελέγχουσυστήματος στις οργανωτικές δραστηριότητες. Εκτός από τα ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα, η αποτυχία πρόληψης της απάτης προκαλείται επίσης από τους αδύναμους εσωτερικούς ελέγχους.

Σύμφωνα με τον οδηγό του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών ΠΑ 2001 οι εσωτερικοί ελεγκτές αξιολογούν τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι οργανισμοί τους με βάση τα σχέδια ελέγχου με κατάλληλες δοκιμές. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι σε εγρήγορση για τα σημάδια και τις πιθανότητες απάτης εντός ενός οργανισμού. Συγκεκριμένα, οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να βοηθήσουν στην αποτροπή της απάτης

εξετάζοντας και αξιολογώντας την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελέγχων. Επιπλέον, μπορούν να βοηθήσουν τη διοίκηση, στη θέσπιση αποτελεσματικών μέτρων πρόληψης της απάτης γνωρίζοντας τα δυνατά και αδύνατα σημεία του οργανισμού και παρέχοντας συμβουλευτική εμπειρογνομosύνη. Η σημασία που αποδίδει ένας οργανισμός στη δραστηριότητα του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί ένδειξη της δέσμευσης του οργανισμού για αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο και διαχείριση του κινδύνου απάτης. Σε αυτή την ενότητα θα αναφέρουμε τον ρόλο που παίζει ο εσωτερικός έλεγχος για τον εντοπισμό και την πρόληψη της απάτης, δίνοντας έμφαση στις δραστηριότητες που ακολουθεί για την προστασία των επιχειρήσεων από οικονομικές απώλειες, βλάβη της φήμης και νομικές επιπτώσεις.

- Ο Εσωτερικός Έλεγχος εκτελεί ολοκληρωμένες αξιολογήσεις κινδύνου για τον εντοπισμό περιοχών εντός του οργανισμού που είναι πιο ευάλωτοι στην απάτη. Κατανοώντας τις λειτουργίες, τις διαδικασίες και τα συστήματα του οργανισμού, μπορεί να προσδιορίσει αποτελεσματικά τους πιθανούς κινδύνους απάτης. Αυτή η αξιολόγηση κινδύνου αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη μιας ισχυρής στρατηγικής κατά της απάτης.

- Αξιολογεί το σχεδιασμό και την αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελέγχων που έχουν δημιουργηθεί για την πρόληψη και τον εντοπισμό απάτης. Μέσω μιας συστηματικής ανασκόπησης, ο εσωτερικός έλεγχος αξιολογεί την επάρκεια του διαχωρισμού των καθηκόντων, των διαδικασιών εξουσιοδότησης και έγκρισης, των ελέγχων πρόσβασης και άλλων προληπτικών μέτρων. Εντοπίζοντας αδυναμίες ελέγχου, μπορεί να προτείνει βελτιώσεις για την ενίσχυση του περιβάλλοντος ελέγχου και τη μείωση της ευπάθειας του οργανισμού σε δόλιες δραστηριότητες.

- Περιλαμβάνει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κινδύνους απάτης και την εκπαίδευση των εργαζομένων σχετικά με τις ευθύνες τους όσον αφορά την πρόληψη και τον εντοπισμό δόλιων δραστηριοτήτων. Με τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών συνεδριών, τη διάδοση πολιτικών πρόληψης της απάτης και την ενίσχυση μιας ισχυρής ηθικής κουλτούρας σε ολόκληρο τον οργανισμό, προωθεί ένα περιβάλλον επαγρύπνησης και ακεραιότητας. Αυτή η προληπτική προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα στους υπαλλήλους να εντοπίζουν και να αναφέρουν έγκαιρα ύποπτες δραστηριότητες, ενισχύοντας τις συνολικές προσπάθειες του οργανισμού για την πρόληψη της απάτης.

- Όταν υπάρχει υπόνοια ή καταγγελία απάτης, ο εσωτερικός έλεγχος διεξάγει διεξοδικές έρευνες για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, τον προσδιορισμό της έκτασης και του αντίκτυπου της απάτης και τον εντοπισμό των εμπλεκόμενων ατόμων. Χρησιμοποιώντας διάφορες τεχνικές όπως η ανάλυση δεδομένων και οι συνεντεύξεις αποκαλύπτει δόλιες

δραστηριότητες και παρέχει στη διοίκηση πρακτικές πληροφορίες. Αυτά τα ευρήματα είναι καθοριστικά για τη λήψη κατάλληλων μέτρων, όπως η εφαρμογή πειθαρχικών μέτρων, η ανάκτηση ζημιών και η ενίσχυση των ελέγχων για την αποτροπή παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον.

- Εφαρμόζει διαδικασίες συνεχούς παρακολούθησης για τον εντοπισμό πιθανών δεικτών απάτης και ανωμαλιών στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές και στις επιχειρησιακές δραστηριότητες. Με την ανάλυση δεδομένων και τη διεξαγωγή τακτικών ελέγχων, μπορεί να εντοπίσει ασυνήθιστα μοτίβα, τάσεις ή αποκλίσεις που μπορεί να υποδηλώνουν δόλιες δραστηριότητες. Αυτές οι συνεχείς προσπάθειες παρακολούθησης επιτρέπουν τον έγκαιρο εντοπισμό της απάτης, ελαχιστοποιώντας τις οικονομικές απώλειες και μειώνοντας τον αντίκτυπο στη φήμη του οργανισμού.

- Συμμετέχει ενεργά στην ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων κατά της απάτης. Με την αξιολόγηση των κινδύνων απάτης του οργανισμού και τη σύσταση κατάλληλων προληπτικών μέτρων. Ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά τον οργανισμό να διαχειρίζεται προληπτικά τους κινδύνους απάτης. Παρακολουθεί επίσης την αποτελεσματικότητα αυτών των μέτρων με την πάροδο του χρόνου, διασφαλίζοντας ότι οι προσπάθειες του οργανισμού για την πρόληψη της απάτης παραμένουν ισχυρές και προσαρμοστικές στις εξελισσόμενες απειλές.

Συνοψίζοντας, ο εσωτερικός έλεγχος είναι κρίσιμος για τον εντοπισμό και την πρόληψη της απάτης, παρόλα αυτά όπως προαναφέρθηκε την πρωταρχική ευθύνη έχει η διοίκηση της οντότητας. Οι ενέργειες ελέγχου απάτης συντονίζονται από τη διοίκηση και την επιτροπή ελέγχου, οι οποίοι συνεχώς ενημερώνονται από την υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου κατά το στάδιο της διερεύνησης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι υπεύθυνοι για την αξιολόγηση του κινδύνου απάτης, τη διεξαγωγή ελέγχων απάτης, την παρακολούθηση και την επανεξέταση των συναλλαγών, την ανάπτυξη και εφαρμογή ελέγχων πρόληψης απάτης και την παροχή εκπαίδευσης στους εργαζόμενους σχετικά με την απάτη όπως αναλύσαμε διεξοδικά. Στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι η αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και οι προτάσεις βελτίωσης του συστήματος για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου απάτης και όχι αποκλειστικά ο εντοπισμός της.

5.3. Βήματα για την Αποτροπή, Ανίχνευση και Αναφορά της Απάτης

Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να διερευνούν πιθανή δόλια συμπεριφορά σε συνεργασία με τη διοίκηση και όχι να περιμένουν να πραγματοποιηθεί. Η αντίληψη των εργαζομένων για την πιθανότητα εντοπισμού αυξάνεται όταν υπάρχει προληπτική προσέγγιση στην πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να γνωρίζουν τις επικρατούσες μορφές απάτης και να είναι σε θέση να εντοπίζουν τα προειδοποιητικά σημάδια της. Υπάρχουν και συγκεκριμένες τεχνικές ανίχνευσης απάτης που οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να χρησιμοποιήσουν για την καταπολέμηση δόλιων δραστηριοτήτων. Αυτές οι τεχνικές αξιοποιούν διάφορες προσεγγίσεις, συμπεριλαμβανομένης της τεχνολογίας, της ανάλυσης δεδομένων και των προτύπων συμπεριφοράς, για τον εντοπισμό ανωμαλιών και ύποπτων δραστηριοτήτων που μπορεί να υποδηλώνουν δόλια συμπεριφορά.

Ανάλυση ιστορικών δεδομένων

Μια από τις πιο αποτελεσματικές τεχνικές είναι η ανάλυση ιστορικών δεδομένων, οι οργανισμοί μπορούν να εντοπίσουν μη φυσιολογικές τάσεις ή μοτίβα που αποκλίνουν σημαντικά από τον κανόνα και ξαφνικές αιχμές ή μειώσεις στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Επίσης οι οργανισμοί μπορούν να εξάγουν πολύτιμες πληροφορίες από μεγάλα σύνολα δεδομένων χρησιμοποιώντας προηγμένες τεχνικές εξόρυξης δεδομένων. Εντοπίζοντας κρυφά μοτίβα και συσχετίσεις, η εξόρυξη δεδομένων μπορεί να επισημάνει ύποπτες σχέσεις ή συναλλαγές που μπορεί να είναι ενδεικτικές για δόλιες δραστηριότητες. Μια μελέτη που διεξήχθη από την Ένωση Πιστοποιημένων Ελεγκτών Απάτης (2022) διαπίστωσε ότι το 43% των οργανισμών δεν διεξήγαγαν έλεγχο ιστορικού του δράστη που διέπραξε την απάτη. Ως εκ τούτου, η διεξαγωγή ενδεδειγμένων ελέγχων ιστορικού μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό πιθανών κινδύνων και στην πρόληψη της εμφάνισης δόλιων δραστηριοτήτων.

Ανασκόπηση συμβάσεων

Η εξέταση των συμφωνιών και των συμβάσεων της εταιρείας μπορεί να αποκαλύψει πληροφορίες σχετικά με πιθανή απάτη των υπαλλήλων της επιχείρησης. Μια συνωμοσία στην οποία εμπλέκονται δύο ή περισσότεροι προμηθευτές ή μια συνωμοσία στην οποία συμμετέχουν υπάλληλοι της επιχείρησης και ένας προμηθευτής, μπορεί να συνιστά απάτη επί των συμβάσεων. Αυτός ο τύπος απάτης μπορεί να ανιχνευθεί, αναλύοντας τα αρχεία των συμβάσεων για τους αναδόχους που πλειοδοτούν, προκειμένου να βρεθούν στοιχεία για προμηθευτές, στους οποίους ανατίθενται τακτικά συμβάσεις χωρίς ένδειξη νόμιμου λόγου

για τη σταθερή αυτή ανάθεση των συμβάσεων. Μια τέτοια εξέταση μπορεί να δείξει ότι οι αναθέσεις είναι αποτέλεσμα δωροδοκίας ή ανταπόδοσης (μίζας).

Εφαρμογή εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας

Οι αποτελεσματικές δικλίδες μπορούν να βοηθήσουν στον εντοπισμό δόλιων δραστηριοτήτων προτού προκαλέσουν σημαντική ζημιά. Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν διαχωρισμό καθηκόντων, τακτικούς ελέγχους και υποχρεωτικές διακοπές. Η εφαρμογή του κατάλληλου διαχωρισμού καθηκόντων διασφαλίζει ότι κανένα άτομο δεν έχει τον πλήρη έλεγχο μιας διαδικασίας. Αυτό μειώνει τον κίνδυνο δόλιας δραστηριότητας να μην εντοπιστεί, καθώς πολλά άτομα εμπλέκονται σε κρίσιμες εργασίες. Επίσης, οι τακτικές συμφωνίες και ο έλεγχος των οικονομικών αρχείων, των τραπεζικών καταστάσεων και του αποθέματος μπορούν να βοηθήσουν στον εντοπισμό αποκλίσεων ή στοιχείων που λείπουν που μπορεί να είναι ενδεικτικά της απάτης. Ενώ οι υποχρεωτικές διακοπές μπορούν να βοηθήσουν στην πρόληψη της απάτης αναγκάζοντας τους υπαλλήλους να πάρουν χρόνο μακριά από την εργασία, κάτι που μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό δόλιων δραστηριοτήτων που μπορεί να συμβαίνουν κατά την απουσία τους.

Χρήση της τεχνολογίας

Η τεχνολογία μπορεί να είναι ένα ισχυρό εργαλείο για τον εντοπισμό απάτης. Υπάρχουν διάφορα διαθέσιμα προγράμματα λογισμικού που μπορούν να ανιχνεύσουν δόλιες δραστηριότητες, όπως λογισμικό ανάλυσης δεδομένων και ανίχνευσης απάτης. Αυτά τα προγράμματα μπορούν να βοηθήσουν στον εντοπισμό ασυνήθιστων προτύπων ή τάσεων στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, που μπορεί να υποδηλώνουν δόλιες δραστηριότητες. Ανίχνευση ανωμαλιών με αλγόριθμους μηχανικής μάθησης μπορούν να εκπαιδευτούν για τον εντοπισμό μη φυσιολογικών μοτίβων ή συμπεριφορών εντός συνόλων δεδομένων μαθαίνοντας από ιστορικά δεδομένα. Καθώς και, η ανάπτυξη προγνωστικών μοντέλων που θα εντοπίζουν πιθανούς κινδύνους απάτης αναλύοντας διάφορους παράγοντες και να ορίσουν βαθμολογίες κινδύνου σε συναλλαγές ή δραστηριότητες, επιτρέποντας προληπτικά μέτρα πρόληψης της απάτης.

Ενδείξεις κόκκινης σημαίας

Με την ευρύτερη έννοια, η κόκκινη σημαία (red flags) της απάτης αφορά σημάδια πιθανών ανωμαλιών που μπορεί να υπάρχουν σε διάφορες μορφές. Δηλαδή παρατηρείται

μια αλλαγή από τα προβλέψιμα πρότυπα συμπεριφοράς. Οι κόκκινες σημαίες είναι συγκεκριμένοι δείκτες που αντιπροσωπεύουν την πιθανή κλοπή και την ψυχολογία της διάπραξης απάτης. Ουσιαστικά είναι γεγονότα και συνθήκες που υποδηλώνουν το κίνητρο και την ευκαιρία για πιθανά ή πραγματικά περιστατικά απάτης. Είναι σημαντικός μηχανισμός για την έγκαιρη ανίχνευση απάτης, αλλά διαπιστώθηκε ότι χρησιμοποιείται σπάνια από τους ελεγκτές (Yucel, 2013). Στη συνέχεια παρουσιάζονται ορισμένα παραδείγματα τύπων προειδοποιητικών σημάτων που ο ελεγκτής θα πρέπει να είναι σε θέση να τα αναγνωρίζει και να διεξάγει περαιτέρω έρευνα όταν είναι απαραίτητο.

- **Ασυνήθιστες συναλλαγές:** συναλλαγές που υπερβαίνουν ορισμένα όρια ή είναι εκτός τυπικών μοτίβων μπορούν να βοηθήσουν στον εντοπισμό ύποπτων δραστηριοτήτων. Αυτό περιλαμβάνει μεγάλες ή συχνές αναλήψεις μετρητών, συναλλαγές που αφορούν χώρες υψηλού κινδύνου ή συναλλαγές που δεν συνάδουν με το προφίλ ενός ατόμου.
- **Διπλότυποι ή Ghost Λογαριασμοί:** Ο εντοπισμός πολλών λογαριασμών που διατηρούνται από τους ίδιους μεμονωμένους ή εικονικούς λογαριασμούς που έχουν δημιουργηθεί για δόλιους σκοπούς μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό δόλιων δραστηριοτήτων, όπως ξέπλυμα χρήματος ή υπεξαίρεση.
- **Μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση:** Η παρακολούθηση για απόπειρες μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης ή αλλαγές στη συμπεριφορά των χρηστών εντός συστημάτων πληροφοριών μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό πιθανών παραβιάσεων ασφάλειας.
- **Ασυμφωνίες στα οικονομικά στοιχεία:** οι απατεώνες μπορεί να δημιουργήσουν ψευδή οικονομικά στοιχεία ή να παραποιήσουν τα πραγματικά οικονομικά στοιχεία. Για παράδειγμα, μπορεί να υπερεκτιμήσουν τα έσοδα, τιμολόγια με υψηλά ποσά ή χωρίς δικαιολογητικά.
- **Αλλαγές στη συμπεριφορά:** ασυνήθιστη καχυποψία ή αμυντική στάση, μυστικοπάθεια ή να αποφεύγουν την επαφή με άλλους υπαλλήλους. Μπορεί επίσης να γίνουν πιο επιθετικοί ή να δείξουν σημάδια νευρικότητας.
- **Αλλαγές στο τρόπο διαβίωσης:** ξαφνικός πλουτισμός, αστάθεια στις συνθήκες διαβίωσης, ακριβά αυτοκίνητα, κοσμήματα, σπίτια
- **Ύπαρξη κοινωνικών επαφών μεταξύ των εμπλεκόμενων:** ασυνήθιστα στενή σχέση με έναν προμηθευτή ή πελάτη

- **Θέματα ελέγχου, απροθυμία κατανομής καθηκόντων:** όπως απροθυμία παροχής πληροφοριών στους ελεγκτές,

Σύμφωνα με την έρευνα του ACFE (Nationsreport 2022) τουλάχιστον μία κόκκινη σημαία είχε εντοπιστεί στο 85% των περιπτώσεων απάτης, και πολλαπλές κόκκινες σημαίες υπήρχαν στο 51% των περιπτώσεων.

5.4 Αποτελεσματικότητα του Εσωτερικού Ελέγχου στη Διαχείριση του Κινδύνου Απάτης

Στην έρευνα του Mert (2021) περιγράφεται η άμεση σχέση μεταξύ των εκθέσεων εσωτερικού ελέγχου που αποκαλύπτονται στους επενδυτές με γεγονότα απάτης σε μια οντότητα και της εμπιστοσύνης των επενδυτών για την επένδυση τέτοιων εταιρειών. Υπάρχει απόδειξη ότι υπάρχει ισχυρή συσχέτιση στο περιεχόμενο των εκθέσεων εσωτερικού ελέγχου, οι οποίες δημιουργούνται ειδικά ως αντίδραση σε μηνύματα απάτης εντός ενός οργανισμού. Σύμφωνα με την έρευνα, η αντικειμενικότητα, η ανεξαρτησία και το περιεχόμενο μιας έκθεσης εσωτερικού ελέγχου επηρεάζουν τη συσχέτιση που παρουσιάζεται. Ο βαθμός εμπιστοσύνης που παρέχεται στους επενδυτές καθορίζει πόσο ισχυρή είναι η διαπιστωμένη συσχέτιση. Με την εν λόγω εμπιστοσύνη, οι επενδυτές αποφασίζουν αντίστοιχα να διατηρήσουν τις επενδύσεις τους σε μια εταιρεία, να επενδύσουν νέα κεφάλαια σε μια εταιρεία, να μην επενδύσουν κεφάλαια ή να αποσύρουν επενδυμένα κεφάλαια από μια εταιρεία. Η ροή των προτιμήσεων επηρεάζεται από:

- (i) Εάν η διαδικασία και η έκθεση εσωτερικού ελέγχου ολοκληρώνονται από έμπειρους ελεγκτές.
- (ii) Εάν η εργασία εσωτερικού ελέγχου υποβάλλεται σε αντικειμενική επεξεργασία.
- (iii) Εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές ενεργούν ανεξάρτητα κατά τη διαδικασία ελέγχου.

Τα ευρήματα της μελέτης του Mert (2021) υποδηλώνουν ότι διαφορετικές ομάδες συμφερόντων μπορεί να χρησιμοποιούν διαφορετικά μέσα για την αξιολόγηση ενός οργανισμού, επειδή έχουν διαφορετικές προσδοκίες από αυτόν. Μια έκθεση μπορεί περιστασιακά να αποτελεί κρίσιμο πόρο για μια ομάδα συμφερόντων, ενώ για μια άλλη να κατέχει δευτερεύουσα θέση. Όσο πιο περίπλοκος γίνεται ένας οργανισμός, τόσο πιο κρίσιμο γίνεται ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Το εύρημα αυτό υποστηρίζει την άποψη ότι η

ανεξαρτησία, η αμεροληψία και η εμπειρία του εσωτερικού ελεγκτή εκτιμώνται από εκείνους που λαμβάνουν τις επενδυτικές αποφάσεις.

Από την άλλη πλευρά, καθίσταται σαφές ότι οι ομάδες των επιχειρήσεων επενδυτικών κεφαλαίων ενθαρρύνουν τη χρήση υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η υπόθεση του Mert (2021) υποστηρίζει ότι οι εργασίες των τμημάτων εσωτερικού ελέγχου θεωρούνται ως "ουσιώδη δεδομένα" για τη διαδικασία λήψης επενδυτικών αποφάσεων στις επιχειρήσεις επενδυτικών κεφαλαίων. Το αποτέλεσμα αυτό θα μπορούσε να έχει διάφορες αιτίες, ορισμένες από τις οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν το επίκεντρο μελλοντικής έρευνας. Ως ένα σημείο, υποστηρίζεται ότι οι χρήστες οικονομικών καταστάσεων πιστεύουν ότι δεν υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ των εκθέσεων εσωτερικού ή εξωτερικού ελέγχου. Οι Holt&DeZoort (2009) αναφέρουν ότι οι IAR (Internal Auditing Reports - Εκθέσεις Εσωτερικού Ελέγχου) αυξάνουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών σε μια εταιρεία. Τέλος, διαφορετικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες ή πολλές παράμετροι παραγωγής μπορεί να είναι βασικοί στα μάτια των ειδικών των επενδυτικών ταμείων.

5.5. Προκλήσεις και Περιορισμοί του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Ένα κρίσιμο μέρος της στρατηγικής διαχείρισης κινδύνων κάθε οργανισμού είναι ο εσωτερικός έλεγχος. Βοηθά τους οργανισμούς να διασφαλίσουν ότι οι δραστηριότητές τους είναι αποδοτικές και συμμορφώνονται με τους σχετικούς νόμους και κανονισμούς. Παρά τη σημασία του, ο εσωτερικός έλεγχος αντιμετωπίζει αρκετές προκλήσεις και περιορισμούς που πρέπει να ξεπεράσουν οι οργανισμοί για να επιτύχουν τους στόχους τους. Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξετάσουμε τις δυσκολίες και τους περιορισμούς που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο καθώς και τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζουν τη λειτουργία των επιχειρήσεων.

Αυτές οι προκλήσεις και οι περιορισμοί περιλαμβάνουν το ανθρώπινο λάθος, την συμπαιγνία, την παράκαμψη από την Διοίκηση και το κόστος εφαρμογής και διατήρησης εσωτερικών δικλιδίων. Είναι επίσης πιθανό ο εσωτερικός έλεγχος να ξεπεραστεί με την ταχεία εξέλιξη της τεχνολογίας, πράγμα που σημαίνει ότι δεν θα είναι σε θέση να σταματήσει κάθε κίνδυνο και αδυναμία στις λειτουργίες ενός οργανισμού, καθιστώντας απαραίτητη τη συμπλήρωση των εσωτερικών ελέγχων με νέες στρατηγικές διαχείρισης κινδύνου.

Σύμφωνα με το COSO, ως Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, νοείται ένα οργανωμένο και σωστά δομημένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών που καθιερώνει ο οργανισμός με σκοπό την εφαρμογή και την τήρηση αρχών και πολιτικών προκειμένου να διασφαλιστούν τα συμφέροντά του όπως έχουμε αναφέρει. Όλοι στον οργανισμό έχουν ευθύνη για τους εσωτερικούς ελέγχους: όλα τα επίπεδα διοίκησης, το διοικητικό συμβούλιο, οι εσωτερικοί ελεγκτές και όλο το υπόλοιπο προσωπικό. Οι άνθρωποι μπορεί να εξακολουθούν να κάνουν λάθη ή να συνεργάζονται για να μην αποκαλυφθεί η απάτη τους, ακόμη και με περιορισμούς. Υπάρχει πάντα η πιθανότητα απάτης ή κλοπής εκ μέρους των εργαζομένων, και κανένας μηχανισμός ελέγχου δεν μπορεί να είναι αλάνθαστος. Οι επενδύσεις στην τεχνολογία, η κατάρτιση και τα συστήματα παρακολούθησης είναι μερικές φορές απαραίτητα για να καταφέρουν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά οι λειτουργίες ελέγχου. Τα πιθανά πλεονεκτήματα της πρόληψης της απάτης πρέπει να σταθμίζονται έναντι των δαπανών ενός ολοκληρωμένου συστήματος ελέγχου. Συνεχώς καινοτομώντας με νέες και πολύπλοκες μεθόδους, οι απατεώνες βρίσκουν τρόπους για να αποφύγουν τις προσπάθειες ανίχνευσης και πρόληψης. Μπορεί να είναι δύσκολο για τις επιχειρήσεις να εντοπίσουν νέα πρότυπα απάτης και να προσαρμόσουν τους εσωτερικούς ελέγχους γρήγορα. Η τεχνολογία μπορεί να βελτιώσει τον έλεγχο, αλλά τα ελαττώματά της, όπως τα κενά που αφήνει ή η πιθανότητα για ψευδώς θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα στις αυτοματοποιημένες συστήματα παρακολούθησης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Η τεχνολογία δεν θα πρέπει να θεωρείται πανάκεια, αλλά μάλλον ένα εργαλείο που βοηθά στην εκτέλεση των μέτρων ελέγχου. Παρόλο που οι έλεγχοι μπορούν να μειώσουν την πιθανότητα απάτης, δεν μπορούν να την εξαλείψουν και έχουν να αντιμετωπίσουν καθημερινά αρκετές προκλήσεις.

Μία από τις σημαντικές προκλήσεις του εσωτερικού ελέγχου είναι η έλλειψη πόρων. Πολλοί οργανισμοί δεν διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους για την εφαρμογή αποτελεσματικών εσωτερικών ελέγχων, συμπεριλαμβανομένου του εκπαιδευμένου προσωπικού και του χρόνου. Το κόστος της εφαρμογής ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου μπορεί να είναι υψηλό και οι μικρότεροι οργανισμοί μπορεί να μην έχουν τους οικονομικούς πόρους για να επενδύσουν σε αυτούς. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι σε αυτούς τους οργανισμούς μπορεί να μην έχουν τις απαραίτητες δεξιότητες-ικανότητες και εκπαίδευση για την εκτέλεση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου, μειώνοντας έτσι την αποτελεσματικότητά του. Σύμφωνα με το ACFE (2022) αρκετοί έλεγχοι κατά της απάτης στους οποίους βασίζονται μεγαλύτεροι οργανισμοί απλώς δεν εφαρμόζονται στις μικρές επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα στην έρευνα που έγινε και στους 18 ελέγχους που αναφέρει η

έρευνα οι μικρές επιχειρήσεις είχαν σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα εφαρμογής, ακόμη και στους πιο συνηθισμένους ελέγχους όπως ο κώδικας δεοντολογίας

Η πολυπλοκότητα των λειτουργιών ενός οργανισμού μπορεί επίσης να αποτελέσει σημαντική πρόκληση για τον εσωτερικό έλεγχο. Καθώς οι οργανισμοί αναπτύσσονται και επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους, οι διαδικασίες και τα συστήματά τους γίνονται πιο πολύπλοκα. Αυτή η πολυπλοκότητα μπορεί να καταστήσει δύσκολο τον ακριβή εντοπισμό και την αξιολόγηση των κινδύνων για τον σωστό σχεδιασμό εσωτερικών ελέγχων που να μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά αυτούς τους κινδύνους. Επιπλέον, πολύπλοκα συστήματα και διαδικασίες μπορεί να είναι δύσκολο να παρακολουθηθούν, αυξάνοντας τον κίνδυνο απάτης και λαθών.

Επίσης ο ανθρώπινος παράγοντας όπως η ανεπιμέλεια και το λάθος των εργαζομένων μπορεί να θέτουν σημαντικές προκλήσεις στον εσωτερικό έλεγχο. Οι εργαζόμενοι ενδέχεται να παρακάμψουν σκοπίμως τους εσωτερικούς ελέγχους για να διαπράξουν απάτη ή ακούσια να κάνουν λάθη που θέτουν σε κίνδυνο την ακεραιότητα της χρηματοοικονομικής αναφοράς. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι μπορεί να αισθάνονται ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι δυσκίνητοι και χρονοβόροι.

Λόγω των περιορισμών του, ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι σε θέση να εξαλείψει πλήρως όλους τους κινδύνους και τις αδυναμίες στις δραστηριότητες ενός οργανισμού. Η μόνη πραγματική εγγύηση ότι οι δραστηριότητες ενός οργανισμού είναι επαρκείς, αποτελεσματικές και σύμφωνες με τους ισχύοντες κανόνες και κανονισμούς προέρχεται από τους εσωτερικούς ελέγχους. Δεδομένου ότι δεν μπορούν να διασφαλίσουν ότι κάθε κίνδυνος και κάθε αδυναμία έχει εντοπιστεί και διορθωθεί, πρέπει να χρησιμοποιούνται πρόσθετες τεχνικές διαχείρισης κινδύνου εκτός από τους εσωτερικούς ελέγχους.

Ορισμένοι οργανισμοί τείνουν να βασίζονται υπερβολικά στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου και υποθέτουν ότι επαρκεί για την αντιμετώπιση όλων των κινδύνων και των τρωτών σημείων. Η υπερβολική εξάρτηση στον εσωτερικό έλεγχο μπορεί να είναι επικίνδυνη, καθώς δημιουργεί μια ψευδή αίσθηση ασφάλειας και οι οργανισμοί μπορεί να παραβλέψουν σημαντικούς κινδύνους που δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν οι εσωτερικοί έλεγχοι. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να συμπληρωθεί ο εσωτερικός έλεγχος με άλλες στρατηγικές διαχείρισης κινδύνου για την παροχή ολοκληρωμένης προστασίας έναντι κινδύνων και τρωτών σημείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με καταστροφικές επιπτώσεις στην κερδοφορία, την παραγωγικότητα, την κοινωνική ευθύνη και τη φήμη της εταιρείας, η απάτη αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες. Αν και είναι σαφές ότι ακόμη και τα καλύτερα καθιερωμένα προγράμματα και μηχανισμοί δεν μπορούν να παρέχουν εγγύηση ότι δεν θα εμφανιστεί απάτη, ο εσωτερικός έλεγχος είναι η λειτουργία από την οποία αναμένονται πολλά από αυτή την άποψη. Είναι απολύτως λογικό, δεδομένου ότι, κατευθύνοντας τις δραστηριότητές του προς την παροχή διαβεβαίωσης για την αποτελεσματικότητα όλων των διαδικασιών στην επιχείρηση και τη βελτίωσή τους, ο εσωτερικός έλεγχος συνεργάζεται με όλους στην επιχείρηση, γεγονός που του δίνει την ιδανική θέση για να υιοθετήσει μια προληπτική προσέγγιση για τη μείωση του κινδύνου δόλιας συμπεριφοράς των εργαζομένων.

Το ΙΑ τονίζει τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου στην καταπολέμηση της απάτης, με την κατάλληλη τυποποίηση και τον στενότερο προσδιορισμό του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου μέσω πρακτικών οδηγιών. Ωστόσο, οι προαναφερθέντες κανονισμοί δεν προσδιορίζουν τα καθήκοντα και τις ευθύνες του εσωτερικού ελέγχου, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η αποτελεσματικότητά του εξαρτάται από την υποστήριξη που λαμβάνει από την εταιρεία στην οποία λειτουργεί και, κυρίως, από τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την προσωπική ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών. Από την άποψη αυτή, ο καλά οργανωμένος εσωτερικός έλεγχος, αποτελούμενος από ανεξάρτητους εσωτερικούς ελεγκτές, για τους οποίους η εφαρμογή του επαγγελματικού σκεπτικισμού είναι επιτακτική ανάγκη και οι οποίοι αισθάνονται την ευθύνη της συνεχούς βελτίωσης των γνώσεων σχετικά με την απάτη, μπορεί να μειώσει σημαντικά τον κίνδυνο απάτης. Αυτό επιτυγχάνεται με την παροχή γνωμοδοτήσεων σχετικά με την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών διαχείρισης του κινδύνου απάτης, την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης, την αξιολόγηση του κινδύνου απάτης, την εξέταση πιθανών περιπτώσεων απάτης κατά τη διάρκεια κάθε ελέγχου, τον εντοπισμό δεικτών απάτης, την παρακολούθηση και τον εντοπισμό συστημικών αδυναμιών και ελλείπων μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, τη διερεύνηση της απάτης σύμφωνα με τις γνώσεις και την εμπειρία των μελών της ομάδας, την υποβολή εκθέσεων στο διοικητικό συμβούλιο και τη διοίκηση σχετικά με τις δραστηριότητες που διεξάγονται σε σχέση με τον εντοπισμό και την πρόληψη της απάτης κ.λπ.

Μέσα από την παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια να φανούν τα τεχνάσματα και οι μέθοδοι απάτης και παραποίησης που μπορούν να λάβουν χώρα σε μια οικονομική οντότητα και ποια πρέπει να είναι η αντιμετώπισή τους από το σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Βασικό συμπέρασμα της εργασίας είναι ότι παρά την ικανότητα του εσωτερικού ελέγχου να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά την απάτη στις επιχειρήσεις είναι πολλές φορές δέσμιος της ανθρώπινης φύσης και των ίδιων των ελεγκτών. Μέσω της κατάλληλης όμως εφαρμογής και την άμεση προσαρμογή του στις αλλαγές, ο εσωτερικός έλεγχος είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις αυξημένες προσδοκίες των ενδιαφερομένων μερών της εταιρείας και να δικαιολογήσει την εμπιστοσύνη που του δείχνουν.

Μελλοντικές μελέτες θα μπορούσαν να επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής των δραστηριοτήτων που εκτελούν οι εσωτερικοί ελεγκτές για τον εντοπισμό απάτης στον οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα ή να προσδιορίσουν τον αριθμό των απάτης που εντοπίστηκαν σε μια δεδομένη περίοδο από τους εσωτερικούς ελεγκτές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Νεγκάκης Χ. και Ταχυνάκης Π. (2017), Ελεγκτική Εσωτερικός Έλεγχος – Θεωρία και Εφαρμογές, εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη
- ACFE (2022) Occupational Fraud 2022: A Report to the Nations
- Agoes, S. (2012). Auditing: Petunjukpraktispemeriksaaanakuntan oleh akuntanpublik.
- Albrecht, W., Albrecht, C., Albrecht, C., & Zimbelman, M. (2018). Fraud examination. United States of America: Gengage Learning.
- Arens, A. A., & Elder, R. J. (2006). Perspectives on auditing education after Sarbanes-Oxley. *Issues in Accounting Education*, 21(4), 345-362.
- Arens, A. A., Elder, R. J., & Beasley, M. S. (2017). *Auditing and assurance services: an integrated approach*. Pearson.
- Badara, M. (2013). Impact of the effective internal control system on the internal audit effectiveness at local government level. *Journal of social and Development Sciences*, 4(1), 16-23.
- Bekiaris, M., Efthymiou, T., & Koutoupis, A. G. (2014). Economic crisis impact on corporate governance and internal audit: the case of Greece. SSRN.
- Bekiaris, M., & Papachristou, G. (2017). Corporate and accounting fraud: Types, causes and fraudster's business profile. *Corporate Ownership & Control*, 15(1), 467-475.
- Biegelman, M. T., & Bartow, J. T. (2012). Executive roadmap to fraud prevention and internal control: Creating a culture of compliance. John Wiley & Sons.
- Bierstaker, J. L., Brody, R. G., & Pacini, C. (2016). Accountants' perceptions regarding fraud detection and prevention methods. *Managerial Auditing Journal*, 21(5), 520–535.
- Bilal, Z. O., Twafik, O. I., & Bakhit, A. K. (2018). The influence of internal auditing on effective corporate governance in the banking sector in Oman. *European Scientific Journal*, 18, 257-271.
- Chang, Y. T., Chen, H., Cheng, R. K., & Chi, W. (2019). The impact of internal audit attributes on the effectiveness of internal control over operations and compliance. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 15(1), 1-19.
- Choi, J. H., & Lee, W. J. (2014). Association between Big 4 auditor choice and cost of equity capital for multiple-segment firms. *Accounting & Finance*, 54(1), 135-163.
- Dittenhofer, M. (2001). Internal auditing effectiveness: an expansion of present methods. *Managerial auditing journal*, 16(8), 443-450.
- Donelson, D. C., Ege, M. S., & McInnis, J. M. (2017). Internal control weaknesses and financial reporting fraud. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 36(3), 45-69.
- Dorminey, J., Fleming, A., Kranacher, M., & Riley Jr, R. (2012). The Evolution of Fraud Theory. *Issues in Accounting Education*, 27(2), 555-579.
- Drogalas, G., & Karagiorgos, T., (2015). Journal of Accounting and Taxation Factors associated with Internal Audit Effectiveness: Evidence from Greece. *Journal of Accounting and Taxation*. 7. 113-122.

- Drogalas, G., Pazarskis, M., Anagnostopoulou, E., & Papachristou, A. (2017). The effect of internal audit effectiveness, auditor responsibility and training in fraud detection. *Accounting and Management Information Systems*, 16(4), 434-454.
- Frazer, L. (2016). Internal control: Is it a benefit or fad to small companies? A literature dependency perspective. *Journal of Accounting and Finance*, 16(4), 149-161.
- Fernandhytia και Muslichah(2020) «The effect of internal control, individual morality and ethical value on accounting fraud tendency» *Media Ekonomi dan Manajemen*, Volume35 Issue 1, 112-127
- Groff, M. Z. and Salihovic, A. (2016). Audit market concentration for the segments of listed and non-listed auditees in Slovenia, *East-West Journal of Economics and Business*, XIX (1): 1 - 19
- Hassan, S. U., & Farouk, M. A. (2014). Audit quality and financial performance of quoted cement firms in Nigeria. *European Journal of Business and Management*, 6(28),73-82.
- Handoyo, B. R. M., & Bayunitri, B. I. (2021). The influence of internal audit and internal control toward fraud prevention. *International Journal of Financial, Accounting, and Management*, 3(1), 45-64
- Hermanson, D. R., Smith, J. L., & Stephens, N. M. (2012). How effective are organizations' internal controls? Insights into specific internal control elements. *Current Issues in Auditing*, 6(1), A31-A50.
- Hermanson, D. R., Justice, S., Ramammorti, S., & Riley Jr, R. A. (2017). Unique characteristics of predator frauds. *Journal of Forensic Accounting Research*, In-Press.
- Holt, T. P., & DeZoort, T. (2009). The effects of internal audit report disclosure on investor confidence and investment decisions. *International Journal of Auditing*, 13(1), 61-77.
- Institute of Internal Auditors (IIA). (2017). The International Professional Practices Framework (IPPF).
- Institute of Internal Auditors (IIA). (2013). International professional practices framework.
- Karagiorgos, T., Drogalas, G., Christodoulou, P., & Pazarskis, M. (2006). Conceptual framework, development trends and prospects of internal audit: Theoretical approach. In 5th annual conference.
- Karyono. (2017). *Forensic Fraud*, Yogyakarta, C.V. Andi.
- Lai, S. C., Li, H., Lin, H., & Wu, F. (2017). The influence of internal control weaknesses on firm performance. *Journal of Accounting and Finance*, 17(6), 82-95.
- Mansor, N., & Abdullahi, R. (2015). Fraud triangle theory and fraud diamond theory. Understanding the convergent and divergent for future research. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Science*, 1(4), 38-45.
- Mert, I. (2021). The Effects of the Qualitative Parameters of Internal Auditing Works on the Preferences of Investment Funds' Analysts. *Economic Alternatives*, 1, 60-71.
- Munteanu V., Zuca M., Zuca Ş. (2010). *Internal Audit in Public Companies and Institutions: Concept, Methodology, Regulations, Case Studies'*, Wolters Kluwer, Bucharest.
- Omoteso, K., & Obalola, M. (2014). The role of auditing in the management of corporate fraud. In *Ethics, governance, and corporate crime: Challenges and consequences* (Vol. 6, pp. 129-151). Emerald Group Publishing Limited.

- Petrascu, D. (2013). *Audit intern [Internal Audit]*. Lucian Blaga University Press, Sibiu.
- Petraşcu D., & Tamaş A., (2013) Internal audit versus internal control and coaching. *Procedia Economics and Finance*, 6, 694-702.
- Petraşcu, D., & Tieanu, A. (2014). The role of internal audit in fraud prevention and detection. *Procedia Economics and Finance*, 16, 489-497.
- Pickett, K. S. (2010). *The internal auditing handbook*. John Wiley & Sons, Inc.
- Ramamoorti, S., Morrison, D., & Koletar, J. W. (2009). Bringing Freud to Fraud: Understanding the state-of-mind of the C-level suite/white collar offender through “ABC” analysis. Institute for Fraud Prevention (IFP) at West Virginia University.
- Roussy, M., & Rodrigue, M. (2018). Internal audit: Is the ‘third line of defense’ effective as a form of governance? An exploratory study of the impression management techniques chief audit executives uses in their annual accountability to the audit committee. *Journal of Business Ethics*, 151, 853-869.
- Sahiti, A., & Bektashi, M. (2015). Detection techniques of fraud in accounting. *European Journal of Economics and Business Studies*, 2(1).
- Samagaio, A., & Diogo, T. A. (2022). Effect of computer assisted audit tools on corporate sustainability. *Sustainability*, 14(2), 705.
- The Association of Certified Fraud Examiners. (2022). Report to the nations: 2022 global study on occupational fraud and abuse.
- The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). (2004). *Enterprise Risk Management Integrated Framework*. Retrieved August 05, 2020.
- The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. (2013). *Internal Control - Integrated Framework*.
- The Institute of Internal Auditors (IIA). (2019). *Code of Ethics implementation guides*. Retrieved August 04, 2020.
- The Institute of Internal Auditors (IIA). (2020). *The IIA’S THREE LINES MODEL: An update of The Three Lines of Defense*. Retrieved October 20, 2020.
- Tugiman, H. (2006). *Standar profesional audit internal*. Kanisius.
- Vijayakumar, A. N., & Nagaraja, N. (2012). Internal Control Systems: Effectiveness of Internal Audit in Risk Management at Public Sector Enterprises. *BVIMR Management edge*, 5(1).
- Wells, J. T. (2017). *Corporate fraud handbook: Prevention and detection*. John Wiley & Sons.
- Wolfe, D. T., & Hermanson, D. R. (2004). The fraud diamond: Considering the four elements of fraud.
- Westhausen, H. U. (2017). The escalating relevance of internal auditing as anti-fraud control. *Journal of Financial Crime*, 24(2), 322-328.
- Yücel, E. (2013). Effectiveness Of Red Flags in Detecting Fraudulent Financial Reporting: An Application in Turkey. *Journal of Accounting & Finance*, (60).